

ФАКТИЧЕСКІЙ ПРИДАТАКЪ
5554.

КЪ
БИБЛИОТЕКА
МАТИЦЕ СРПСКЕ
КРИТИЧЕСКИ ИСПОСЛОВАНОМЕ

ОСВЕТЛЕНЮ

НАЙНОВИИ ПРИКЛЮЧЕНІЯ СРБИЄ

СЪ

ЮРИДИЧЕСКО - ПУБЛИЧНЕ

СТРАНЕ.

P19 Cp II 1033.1

~~P11803~~

21249

ANTHROPOLOGICAL
MUSEUM

БЦ 803 Р19 Ср II 1033.1

ФАКТИЧЕСКІЙ ПРИДАТАКЪ

КЪ

КРИТИЧЕСКИ ИСПОСЛОВАНОМЕ

ОСВЕТЛЕНЮ

НАЙНОВИИ ПРИКЛЮЧЕНІЯ СРБИЕ

СЪ

ЮРИДИЧЕСКО - ПУБЛИЧНЕ

СТРАНЕ.

У БЕОГРАДУ.

Печатано у Типографіи Княжества Србскогъ

СМ. 1222 1 8 4 2.

ОБЪЯВЛЕНИЕ

ИЗВЕЩАНИЕ

ОБЪЯВЛЕНИЕ

ИЗВЕЩАНИЕ

ИЗВЕЩАНИЕ

МАТРИЦА КОПИИ

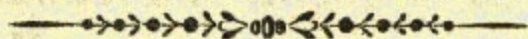
ИЗВЕЩАНИЕ

1882

ФАКТИЧЕСКІЙ ПРИДАТАКЪ КЪ КРИТИЧЕСКИ
ИСПОСЛОВАНОМЕ

О С В Е Т Л Е Н Ю

НАЙНОВІИ ПРИКЛЮЧЕНІЯ СРБІЄ СЪ ЮРИДИЧЕ-
СКО-ПУБЛИЧНЕ СТРАНЕ.

Србске народне Новине прошле 1840. године, са стране известія о Србији, были су толико интересантне за свакога Србина, да ии ни еданъ ние мого равнодушно читати. Одъ они, који су у Србији, на позоришту ти' догађая были, и коима су по томе исти познати были, неки су се радовали, а неки се едили, што се истина тако слободно, безъ икакovi лицезренија, пише и преповеда. Они пакъ, койи су то само изъ речени' Новина слушали, особито који су любопитни били и о ствари безпристрастно судити хтели, сила су себи главу лупали, да ли су се те накараде све онако, као што су описиване, у дѣйство приводити могле, и зато су се трудили, да о ствари ближа и точнѣя извѣстія набаве. Тако е чиніо безпристрастный сачинитель *Осветленя*, ове 1841 године издатаго, па тако и я, који смо (како еданъ тако и други) одъ приключенія Србије не само физически, но и по званіама, нашима далеко удалъни были, нити смо были у Србији, нити лица на позоришту садашньи' приключенія дѣствујућа познаемо, нити едной или другой страни принадлежимо. Зато, премда удалъни, добивши, кое

изъ Княжеске Канцелларіе, као што се у Осветленю види, коб изъ други' места, као што ће се овде видети, што є коїи добити мого, ласкамо себи, да ћемо моћи безъ свакога пристрастія приключенія та по понятіяма права публичны' разсмотрити, и шта є право шта ли не, тко є Уставъ преступію, тко є повинъ, тко ли невинъ, по началу права критично изслѣдити. Но да бы се то съ те стране болъ изслѣдити и безпристрастіе критизирати могло, види ми се да є нужно, да се придода и по гдекоїи у ствари догађай, будући свето писмо, на природноме праву основано, каже: — „Киждо бо одъ своихъ дѣлъ или постидится или прославится.“ — Изъ дѣла дакле дає се критика по началу права вадити. Волъ као да имамо да будемо безпристрастни, а ласкамо себи, као што реко', да ћемо и моћи то быти, ако заоста узхтемо.

Мой другарь є у своме Осветленю посведочію да безпристрастно суди, а я ћу овимъ моимъ *Фактическимъ* додаткомъ къ његовоме осветленю показати, не само да самъ и я непристрастанъ, него и да његовоме осветленю, да бы болъ засветлило, јошъ понеку жишчицу хоћу да придамъ, и по мало зейтина да доливамъ; ербо да бы онъ коляко му драго држао, да є његово осветленѣ сасвямъ ясно, опетъ мора признати, да се людскоме раду увекъ може јошъ по нешто придодати. Онъ, као безпристрастанъ човекъ, у почетку свога осветленя предпоставляюћи, да су дѣла онако, као што су њи дописивательи у Србскимъ народњима Новинама сообщтавали, истори-

чески истинита, а при свршетку тога самъ то изрекомъ исповедаюћи, каже, да су исти дописиватели, шилоћи вѣсти о Србији, тако пуни мрзости и готово злобе противъ Княза и његова Правителства, а тако пристрастни спрема Вучића, Петроніевића и њіовы' содруга, да на стварь ни су могли ни најманѣи позоръ бацити, тако су, вели, страшно страстима своима обузети. — Ово се не да карати, ербо чимъ човекъ исторически истину преповеда, никакове лажи не утуткуюћи, ко бы мого быти толико несмисленъ, да и помисли, да се то може безъ мрзости, злобе и пристрастія чинити!? —

Мой другарь, као што се види, сила се е намучіо тражећи, па опетъ не нашо, шта су Вучићъ, Петроніевићъ и пр. одъ оно доба, одъ кадъ имъ се име *Уставобранителя* дае, учинили, чимъ би се то много значеће име доволно оправдати могло, и тако му (по неудаћи) у осветленю остао едашъ буцакъ јошъ таванъ. Ј самъ се подватіо да му по гдешто неосветлѣно осветлимъ, и по томе являмъ, да они одъ оно доба ни су учинили ништа, будући су пре тога одъ бунтовника побегли у градъ да жавотъ спасу, па су мирно гледали на свршетакъ тога. А шта су до оно доба учинили, нешто е казао онъ, а нешто ћу ја, па кой буде имао волъ, нека све узме на кантаръ, и тако ће лако и поуздано паћи оно, што се е моме другару, кодъ толика труда, измакло. Онъ е нашо само да е Вучићъ на фамилію Обреновића одавно мрзіо, да мрзостъ своју ни онда, кадъ е она на достоинство Княжеско законно ступила,

таяо нїе; а нїе мого да нађе, да бы Фамилїя Обреновића, да нїе Вучића было, изъ броя живы' изглађена была не само у време Ђакове буне, коя є была пре Законнога ступленїя Обреновића на Княжество Србіє, него и у време Милетине буне, коя є была много после, него што є Милошъ Обреновићъ то право законно добио, и да є Вучићъ при полазку Княза Милоша, видивши Княза Милана на смртъ болестна, на све редомъ Совѣтнике навалъивао, и око' Русскога Конзула насто-
 явао, да Міянла съ Князомъ Милошемъ не пусте, да бы га у догађаю смрти Княза Милана при руци имали, на му є намеру Єфремъ Обреновићъ стриць Міяиловъ, заръ по некое плану своме, покваріо. Ово се моме другару (по свой прилици по безпристрастію) нїе хтело да нађе, ербо бы ово у лажъ утерало све оно, што онъ, премда безъ и какова доказателства, али опетъ безпристрасно, хође свету као неоспориму истину да преповеда и препоручи. Далъ каже мой другаръ, да є видіо да є Вучићъ после приміо неко званіе Кабинетскогъ Совѣтника, придодавши: — „и може быти, коє є вѣроятно, таково самъ одъ Порте из-
 моліо,“ — Мой бругаръ пише осветленъ, а іошъ не зна да нїе вѣроятно, и да іошъ стои у помрчини оно, за што се мора казати: *може быти*. После да є Вучићъ дао Протестацію, кадъ се буна дигла, Порти се тужіо и одъ Султана Коммиссара за извиђенъ измоліо. — Изъ овога се види, да мой другаръ (као удалънъ) нїе мого доћи до те протестаціє и тужбе и зато я, као у помоћъ притекши му, хођу найпре да му кажемъ,

да Порта ніе Коммиссара послала на саму нѣгову тужбу, него и на известіе Веѣила свога, Београдскога Паше, какова се беззакенія по Србія граде, па онда ево му и нѣине напоменуте протестаціе и тужбе, коє самъ я іошъ онда добавіо, па изъ различны, мени познати, узрока до садъ таяо. Изъ нѣи ће, надамсе, видити и шта є, и како є остављено, и шта се тражи.

ПРОТЕСТАЦІЯ.

*Княжескій Совѣтника: Авраама Петроніевиѣа и
Томе Вуѣиѣа Перишиѣа, у погетку побуне
Князу дата.*

Ваша Свѣтлость

Милостивѣйшій Господару!

У самомъ началу прибитія Вашегъ у Отечество, видили смо мы долуподписани, изъ показавшегъ се у Совѣту, у присутствію сами Царскій люди: Честитога Паше, Славногъ Недимъ Ефендіе и Конзула покровительствующегъ Двора, незадовольства Вашегъ протязу опредѣленія высоке Порте, коимъ смо мы назначени Вашима Совѣтницама, и мы, неради будући, да би чрезъ насъ Ваша Свѣтлость у совѣсти Вашей обезпокоявана была, были смо готови отрѣћи се опредѣленія тогъ. Но почемъ є послѣдовало оно изявленіе Ваше, да противъ тога више нећете имати ништа, и по чемъ су насъ и Царскій люди посовѣтовали, да на свое опредѣленіе останемо, и къ тому и све Старѣшине зактевале су нашего согласія, мы смо ондакъ, слѣдуюћи совѣту Царскіи

людій, и воля Вашей и общей рѣшили се оста-
ти, и при ебщемъ у Совѣту договору, нову за-
клетву цоложили, да ћемо вѣрно и совѣстно от-
правляти дужности наше спрама Васъ и Отече-
ства, и у теченію почти двомѣсечному одъ тада,
совѣсть наша свѣдочи намъ, да смо тако и по-
ступили, и даже спрама личности Ваше, како не
бы ю повредили, толико смо призрѣніе имали, да
смо, противъ дужности наше къ благостоянію
Отечества, прићутали више коекаквы поступака,
коима се уведени већъ редъ потресавао, као н.
п. отличне почести одъ Васъ чинѣне людіма и-
мавшимъ явно противу волю Царске и благостоя-
нія читавогъ Отечества, нѣкии по отпуштенію изъ
заточенія призивани и гошћени съ Вама при ед-
ной трапези, а други примљени у момке собстве-
ногъ Двора Вашегъ; називанъ насъ Госпоіомъ
Майкомъ Вашомъ у присутствію Вашемъ хунцву-
тима, при комъ сте Ваша Свѣтлость текемъ слад-
ко смеяли се, и т. д.

Сада пакъ разумѣвши достовѣрно, да се про-
тиву насъ кодъ народа грозна сплетка чини, а
имено у Смедереву одъ Вашегъ тетка, ондашињгъ
Президента Суда Г. Петра Вулићевића, а у Срезу
Београдскогъ Округія, Колубари, по сказиванію
людій, кои тамошній народъ буне и наводе, да су
на велики Четвртакъ кодъ Васъ долазили, Вашимъ
самимъ поводомъ, то не желећи изъ оваковы по-
ступака да се слѣдства такова породе, коя бы се
на вредъ и пагубу Отечества клопила, мы узима-
мо честь Вашей Свѣтлости явити, да мы данасъ
престаємо дѣйствовати у дужностима досаданѣгъ

нашегъ опредѣленія, кое у исто време преко Ве-
ћила премилостивогъ државногъ Цара нашего Че-
ститогъ Хузреѣъ Паше и Покровительствующегъ
Србію Двора, Господина Генераль-Конзула Ващен-
ка, и самимъ Дворовима являмо.

Ваше Свѣтлости

19. Априлія 1840. год.

у Београду.

Покорѣйше слуге.

Авраамъ Петроніевичъ с. р.

† Оола Вуѣиъ Перишиѣъ.

Княжескій Совѣтника: Авраама Петроніеви-
ѣа и Ооле Вуѣиѣа Перишиѣа; Попечителя Пра-
восудія и Просвѣщенія Стефана Стефановиѣа; Чле-
нова Совѣта Княжества Србіе, Лазара Теоodoro-
виѣа, Мате Ненадовиѣа и
и Началника Гарнизонногъ Воинства Иліе Х. Ми-
лутиновиѣа тужба, да е и какова е буна у
Србіи, дата Честиголъ Решидъ - Паши, Мини-
стру Иностранный Дѣла блистателне и превы-
соке Порте.

Ваша Свѣтлость!

Познато е Блистателной и Превысокой Порти,
како е лане наговоромъ бывшега Княза Милоша
Обреновиѣа овде у Србіи подыгнуть бунтъ одъ
регулярны солдатій, одъ брата Милошева Јована,
одъ капетана Смедеревскогъ Миліе и више други
приверженика Милошеви, тежеѣи за самовластіемъ
и тиранствомъ надъ овимъ народомъ противу У-
става, и противъ своіо благомыслиѣа Србаля, кои
знаду уважавати благодѣанія провстичуѣа одъ

премилостивогъ Цара къ заштити права челоуѣчства. Познато є великолѣпнѣйшемъ и државномъ Царству, да є на обрану правде, противъ истій бунтовника, предводителѣмъ народне войске было **Оома Вучићъ Перишићъ**, кои є за кратко време свое бунтовне чете разсѣяо, и поглаваре нѣгове кохватавши, Правосудію предао; по чему изслѣдованію бывшу, найвећа кривица падне на **Княза Милоша**, кой, да не бы подпао такође Правосудію, уступіо є своевольно торжественномъ оставкомъ и уступкомъ Княженіе свое старіему сыну своемъ **Милану**, и отишао засвагда живити, на своя добра у **Влашкой**, на што се є и народъ добровольно склоніо, само да бы о манѣ неповольности прошло; а проче поглавице и коловође тога бунта, као люди, преступивши свою заклетву да ћеду хранити **Уставъ**, за то што су се покусили нарушити га, осуђени на издржаніе разны казній, нѣки манѣ погрешивши одма поодпуштани, а други већу казнѣ заслуживши, после пресуде съ нѣкимъ помилованіемъ тадашнѣгъ Намѣстничества **Княжескогъ Достоинства**, послани су у заточеніе. На послѣдакъ познато є и то високомъ **Девлету**, да є по 26. дневномъ **Кнезованію Милановомъ** случившей му се смрти, Намѣстничество у согласію са **Совѣтомъ** и **Митрополитомъ Србскимъ** избрало за **Княза Србскогъ**, другогъ сына **Милошевогъ**, **Михаила**, и арзмагзаромъ своимъ къ топврѣненію нѣговомъ на исто **Достоинство**, одъ **Блистателне Порте** просило.

Оваково све догодивши се у теченію краткогъ времена лане, **Блистателна Порта** уваживши

прошеніе Намѣстничества и Совѣта, имала е доброту, истргнути своимъ путемъ одъ Милоша реченогъ Міяила, у Цариградъ довела, разнима почестима удостоила га, и на младость нѣгову сматраюћи, нашла е за полезно придодати му, изъ већъ существуюћи три Каймакама двоицу, а имено Авраама Петронієвића као и тако Представника нѣгова и члена Совѣта Оому Вучића Перишића, да му ови у отправляію народны дѣла нѣговимъ Совѣтницима буду, а трећій Каймакамъ, Ефремъ Обреновићъ, као Президентъ Совѣта, имаюћи и тако важанъ постъ, да на свое опредѣленіе иде.

Тако, велимо, уредивши Блистателна Порта опремила е Княза Михаила у Отечество, гди е одъ своіу насъ и цѣлога народа найторжественіе дочеканъ и примлѣнъ быо. Но текъ што е дошао, сутра данъ одма се е показао у Совѣту предъ Старѣшинама народнимъ, честитимъ Пашомъ Београдскимъ и Мемуромъ Царскимъ съ нѣиме дошавшимъ, Славнимъ Недимъ Ефендіомъ, противнымъ опредѣленію Высоке Порте, за вищеречена два Совѣтника; а по многомъ препиранію са старѣшинама видећи већу часть да е рада, да се одржи налогъ и опредѣленіе Высоке Порте, и притомъ неимаюћи никаква узрока нико ни даже оиъ самъ противъ личности и способности овы людіи, пристао е признати нужднымъ опредѣленіе Высоке Порте, и по томъ е на други данъ по прочитанію Высочайшегъ Берата даногъ му на Княженіе, и писма Честитогъ Садразама на вышешименовата два Совѣтника управлѣна, по закону

нашему отишао у Цркву и предъ Митрополитомъ и три проча Архіерея Србска у присутствію Славногъ Недимъ Ефендіе и множества народа, торжественно заклео се, да ће хранити Уставъ и сва повелѣнія премилостивогъ Цара у цѣлости.

Овимъ образомъ кончивши Князь Михаилъ обрядъ Княжескіи, и примивши кормило правленія, одма є зактевао, преко сабраногъ на Скупштину простогъ народа, безъ предварителногъ икакогъ договора са Совѣтомъ оно соизволеніе, кое є по науци нѣговога оца, іошъ 5. Окт. 1839. съ писмомъ своимъ изъ Букурешта налагао Каймакамима да учине, и они су му одговорили, да немогу учинити, докъ онъ найпре у Отечество неприспѣ, и о томе се болъ са Совѣтомъ споразуми, а тоє, да се одпусте безъ разлике сви у Србиі находяћи се апсеници. Народъ простій, неразумѣваюћи шта се подъ тимъ зактеванѣмъ кріе, соизволио му є; но кадъ су му Совѣтници приближивши се къ нѣму, напоменули, да то неће бити право, ибо међъ апсеницыма има и таковы, кои су дужни, кои су похарали другога и треба да врате што су похарали, кои су убійце и іошъ стое подъ судейскимъ изслѣдованіемъ, ондакъ изясніо се онъ, кадъ є то тако, а оно баръ они да се одпусте, кои су по политичнимъ дѣлима уапшени, или у заточеніе послани. По чему, едно зато, што му є ово прво зактеванѣ одъ Правительства, а друго и найпаче што є сада самъ онъ већъ у Отечеству, кой као глава народна и онако мора ємствовати за миръ и поредакъ, то му Правительство ніє могло порекнути, и тимъ начиномъ одпуштени

су были слободни сви они кривци, кои су лавьску буну противъ Цареве волѣ и Отечества учили; они, кои су одъ Княза Милоша изъ Влашке шилани, да народъ побуне противъ правленія, пакъ похватани и у апсеве ставлѣни, и они кои, су о самомъ долазку нѣговомъ овде, по наговору майке и стричева нѣговы псовали Митрополита и Совѣтнике, и кои су наговарали Скупштинаре противъ найотмѣни Совѣтника.

Како е ово учинѣно, почео е у непродолжителномъ времену сабирати све онаке кривце къ себи, едне задржавајући за тѣлохранителъ, а друге частећи и благоволеніе овоє изявлююћи имъ, пошляо їй е кућама своима, и посредствомъ исты и други нѣима подобны, позивао е и разне селяке, съ коима се е часъ онъ, часъ майка му потайно разговарали, и заръ плели, како да се садашнѣя овде система и поредакъ преврне, и да съ гоненіемъ уклонивши себи съ пута неколицыну народне среће и напредка рачителя, доведе опетъ оно старо станѣ, пакъ да безъ препоне чини оно, што му е и отаць радіо, или намѣравао радити.

Тако дакле радећи онъ, предвиђао е свакій као и она два Совѣтника, кои су му Блистательномъ Портомъ придани, да ће овде скоро нѣко зло породити се изъ тога, и ови последнѣи казали су му, еднимъ врло сходнимъ начиномъ, да изда заповѣсть, да свакій свой посао гледа, а у правителствена дѣла да се не мѣша нико, коме таково ніе повѣрено, и онъ доиста изда такову заповѣсть; но Попечитель Внутрены Дѣла при-

државао е ту заповѣсть неиздану, до саме появивше се ово дана нове буне, која е слѣдуюћимъ образомъ подигнута.

Прошлого месѣца Априла 17. дана, дотрчи е данъ човекъ изъ Колубаре Београдске, те яви Княжескимъ Совѣтницыма: Аврааму Петронієвићу и Вучићу, да су 11. истога нѣки кметови одонудъ позвани Княжескимъ Ађутантомъ Катићемъ, да дођу до Княза и донесу му нешто ягняди, яя и т. д. на пешкешъ полазили къ Јовану, Ефрему и Князу, а о повратку свомъ у Нахию, да су одма почели бунити народъ да се подигне съ оружіемъ и дође у Топчидеръ што выше нѣи могъ буду, гди да ће имъ и Князь доћи да га међу се узму, и гди ће по наредби другой у Београду учинѣной, Чаршиліе ухвативши вышеречене Совѣтнике довести ии нѣима на заколеніе зато, што ови, као што имъ се Князь изясніо, самое Князу и народу о злу раде. Далъ казуюћи томъ народу, да кадъ ово учинили буду, Князь ће нѣима порезъ одъ 5 Талира на два или найвише на три спустити, коє бы онъ и досадъ, баяги, учиніо, да му нису ови Совѣтници препятствовали.

18. истога добіе Внутрены Дѣла Попечитель официјално извѣстіе одъ Началничества Смедеревскогъ, да и тетакъ Княжескій тамо Петаръ Вулићевићъ съ нѣкими селяцыма подобно горнаведеномъ мути, безъ да е изяснѣно онако, као што е првый изъ Колубаре изясніо, а око икиндіе дође и самъ вышенаведеный Петаръ Вулићевићъ са два селяка Князу, да се заръ съ нѣиме о раднѣи нѣи-

ной іошъ болъ разговори, и да му извѣстія да, шта е и како в тамо уредіо, пакъ се опетъ на-трагъ поврати.

О свему овому дознавши Княжески Совѣт-ници, зовпу истіи данъ Попечителя Внутрены дѣ-ла Ђорђа Протића и яве му да су њима позна-та и оба вишеречена случая, пакъ му рекну да иде и договори се къ Княземъ, како ће се мѣре предузети, или къ удаленю породити се могућегъ зла, или по крайней мѣри, къ обезбеђеню чести и живота овы, и онъ самъ као Попечитль, у ко-га струку спада Полицайна власть, по дужности своіой, постаравши се о томе, часъ пре да яви и овима о мѣрама, коє ће на тай конацъ преду-зети. Но почемъ е овај ишао Князу, и шта е съ њиме уговоріо и уредіо, овима ништа ніє я-віо, кадъ в већъ акшамъ истіи данъ быо, дођу имъ изъ Колубаре два кмета, а поздніє око еданъ саатъ ноћи іоштъ еданъ трговацъ изъ Валѣвске, те имъ раскажу све оно, што е и попъ казивао, и шта више да ће іошъ и бывшего Княза Мило-ша тражити, и да коловође бунта, узевши на свою руку повеће число піяны лѣнъивы людій, ди-жу на зоръ и поштене люде; ондакъ ови Совѣт-ници неимаюћи више повереня у Княза а попла-шени, да неби іошъ ону ноћъ одъ кога нападнути были, морали су целу ноћъ у Вучићевой кући на опрези быти, явивши стваръ исту само войво-ди варошкомъ и моливши га, у име премилости-вогъ Цара, да има на умъ съ кооломъ ако бы кой на ту кућу насрнуо, да потрчи спасти ихъ, и у градъ подъ защиту Честитогъ Паше, допратити.

19. истога очекивајући вишеречена два Совѣтника одъ Княза или Попечителя Внутрены Дѣла какавъ одговоръ на предложена своя, и не получивши га, съ друге стране увѣривши се да се е рѣавъ говоръ и по самой чаршіи Београдской почео носити одъ стране Княжески' нѣки' момака, и плашећи се да имъ ко по наговору, Княза и на сокаку што не учини, око подне нађу нужднимъ, за уклонити хрѣва слѣдства, коя бы одовудъ по нѣи или народъ произишла, написати и послати Князу едно писмо, коимъ яве му, да престаю дѣйствовати у дужностима своимъ досадашнимъ, а међу тимъ да ће о истомъ случаю они преко честитогъ Паше Београдскогъ представленіе и самой Блистательной Порти учинити.

Овако поступивши речени Совѣтници, надали су се да ће Князь баръ сада послати имъ увѣреніе какво о безбѣдности нѣиной; но Князь не само што нѣе ма како призрѣніе узео, да што испослуе или къ уничтоженію бунта, или къ обезбеженію свой' Совѣтника, него е ћутао дотле, докле после три дана нѣе принуђенъ быо одъ Честитогъ Хузрефъ Паше и Конзула Русскогъ, да едва пошилъ къ бунтовницыма Попечителя Внутрены Дѣла и Президента Апеллаціоннога Суда да тобожъ, съ едномъ нѣговомъ прокламаціомъ утиша бунтовнике. Но како е слѣдовало са одлазкомъ овы Чиновника тамо, како е та гомила бунтовника и опетъ зато дошла у Топчидеръ, како су ти бунтовници при самомъ свидѣнію съ Княземъ беспоредочно зактеваня своя говорили, докъ нису іи момци Княжески поучавали, те су

при другимъ зактеваняма морали искати, да се на пресуду њину доведе и Вице-Президентъ Совѣта Стоянъ Симићъ и Началникъ Регуларне войске Илія Гарашанинъ, како имъ е Князь іошъ пре долазка њиногъ у Топчидеру лебацъ за дочекъ спремио, и како ли имъ е при отпусту опроштай дао, да њи нико не би истраживао, или дирао за овај бунтъ, надамо се да е Высокій Девлетъ пространіе извѣštenъ изъ Рапорта Честитогъ Хузреѣ - Паше.

Изъ свега овога доволно се доказуе, да е овај бунтъ причинѣнъ наговоромъ Княза, тимъ выше, што изъ последња' приключенія могли смо іоштъ болъ увѣрити се о томе, као н. п. што е одма за овима бунтовницима дошла іошъ една толпа у Топчидеръ изъ Валѣвске њи око' 200 людій, водими Капетаномъ Иліомъ Филимоновићемъ, чиракомъ Ђфремовимъ, и кои у повратку свомъ натрагъ нашавши у Палежу идуће одъ кућа свои' за Баоградъ Совѣтнике и Кавалѣре Матию Ненадовића и Лазара Ѳеодоровића, свезали њи и съ 4. момка њини тако Князу допратили, узрокомъ тимъ, као што су се, кадъ су њи ови бунтовници везивали, изяснили, да су имъ тако Князь и Ђфремаъ заповедили да учине.

После за овима подъ предводителствомъ зета Јована Обреновића дошлису къ њму у Топчидеръ едно 200 Јсеничана изъ Крагуевачке, и одпустивши њи као и прве ніе њи ни мало уворио што су на своѣга Капетана насртали да га вежу и убию, и кой е, побѣгши између њи дошао мак-

сузъ овде, те се найпре Князу тужіо, а кадъ е видіо, да нема одъ нѣга файде, долазіо є и Честитомъ Паши, те свою тужбу представіо.

За овима дошао є къ Князу тетакъ нѣговъ Петаръ Вулићевићъ изъ Смедерева у союзу съ ланьскимъ бунтовникомъ Миліомъ и са єдно 200 селяка, кои су пошавши изъ Смедерева ктели да увате Началника ондашнѣгъ, да га убію зато, што овай нїє допуштао людима да се бунтую, и што є кадъ є опазіо да се о бунту ради, официјално онако явіо Попечителству Внутренњи дѣла, кой за спасти себе одъ такогъ нападенія морао є побећи у Царскій градъ, и за овай поступакъ не само што нїє Князь укоріо ни тетка свогъ, ни бунтовника Милію, но што выше почемъ су се повратили у Смедерево, ктели су на ново, да реченога Началника свежу, кой є опетъ у градъ побѣгао и оданде ономадъ овде кодъ Честитогъ Паше дошао.

По томъ дошли су у Топчидеръ Рудничани и Чачани, кои су у Рудничкой найпре ударили на сударце и Началника да повежу, и овамо собомъ поведу; но како Президентъ Суда, тако и Началникъ некако се спасу, те овамо побегну безъ сія сета, а у Чачку пошто су топузомъ тукли єднога Капетана а имено Стефана Херића преко све чаршіє окована вукући га, проче Чиновнике, као Помоћника Началничества, Официра Гарнизоногъ, Сударце нѣке и Писаре манъ избивши такође повезали, найзадъ и Владика Ужичкога стерали у єдну собицу, и затворивши га, стражу надъ ньиме

ставили. Како у Рудничкой, тако и у Чачајској буна ова породила се одма како е тамо стигао ланьскій бунтовникъ Іованъ Обреновићъ, кога е Князь, ослободивши апса после ускреса онамо одпратио. Исту буну предводећи нѣговъ бывшій Ађутантъ Марко Поповићъ.

За овима слѣдовало е гоненіе Шабачкій Судараца и Помоћника ондашињгъ Началничества Ђуке Стойћевића наговоромъ шурака Ефремовогъ Милоша Богићевића, између који нѣки сударцы позатварали ее у Суду, а Ђука и јошъ еданъ сударацъ побѣгли су у Царскій градъ, а одонудъ ономадъ овамо у Београдъ дошао е сударацъ допраћенъ водомъ турцыма. Найпосле дошло е изъ Крагуевачке око 200 людій подъ предводителствомъ самога Началника ондашињгъ, кой е двапутъ одъ лане до садъ подъ изслѣдованіе судейско подпадао; еданпутъ што е съ Княземъ Милошемъ угађао, да му помогне Уставъ покварити и потомъ Намѣстничествомъ укоренъ само одпущенъ на свое опредѣленіе, а другій путъ зимусъ што е радіо по тайномъ договору съ Княземъ Милошемъ, да Кнѣза Михаила кадъ изъ Цариграда дошао буде, съ пута бунтовнымъ начиномъ у Крагуевацъ одведе, кога е Князь Михайлъ по долазку свомъ изъ Цариграда као и проче бунтовнике опростио, и съ киме е ономадъ найвољо у Крагуевацъ отићи, и тако испунити заръ желю и препоруку оца свогъ Кнѣза Милоша, пакъ оданде, неимаюћи се никога стидити ни устручавати слободніе и самовольніе противъ Устава и оны людій кои га придржаваю, радити.

Изъ доведе наведенога описанія довольноће Ваша Свѣтлость увидити моћи, како є станъ да насъ правленія Србскогъ, изъ чега може судити, како є станъ народа, коега поштенія и паметнія часть никако томе нїе рада, али мора да ћути, єрбо види явно, да то све започинъ и ради прва глава т. є. Князь помоћію краткоумны' злохотника, коима є уличено у главу, да ће онъ болъ радити самъ него са Совѣтницима, а съ друге стране да є и Князь Милошъ лане одъ исты Совѣтника неправедно окривльнъ и прогнанъ быо, кои, Милошъ да є за народъ болъ радіо, и одъ Турака ии отимао, а сада Совѣтници раде да издаду народъ Турцыма, но да зато нетреба они да се бое Турака, ибо су Турци сада весма забунъни, а Русси ячи ако и єсу Покровители, не могу се у Србска дѣла мешати; да є, одъ како є Милошъ изъ ове землѣ отишао, берићета нестало и т. д.

Овако садъ народъ разтроєнъ метежницима, и овако Правителство разштркано, не могу, чини намъ се никаква ємства дати за поновленіє добра поредка, тимъ више, што се ясно види, да є Князь устранио се одъ правога пута, и не ће сада да се поврати на стазу поредочну, а злохотници народни обезобразивши се, ни одъ кога садъ стида ни уструченія неимаю, но бує и усиливаю се на уништоженъ свакогъ Уставногъ поредка, безъ да помишляю на икаква последня слѣдства, коя ии могу постигнути.

Истина є то, да є у овомъ народу выше пута буне трефляло се, но те буне имаюћи свагда

нѣка основанія знало се в по крайнѣй мѣри, шта се в тиме ктело, па се в ласно долазило до же-лаемого конца, ибо су тада бунтованя бывала противъ зулума, а люди паметни имали су присту-пъ у онакимъ случаевима, пакъ су настояніемъ своимъ часъ стишавали ярость бунтовника, часъ пакъ тиранина у нужди нѣговой приводили къ па-мети, и стварь се кончавала безъ великого сіясе-та. Высочайшемъ Девлету све су онакога рода буне врло добро познате быле, по чему в пре-милостивый Царь блаженпочившій Султанъ Мах-мудъ, видивши да су онакови поступци найвише ебогъ тога случавали се, што Милошъ ние наро-ду давао почувствовати права дарована му Высо-чайшимъ нѣговимъ Хатишерифима, и да бы укло-ніо съ пута и то на послѣдакъ издао в Каннун-наме, *) најблагодотворнѣе за Србию, мислећи, да ће се тиме те преѣашиѣ распре укинути; но почемъ в тай Уставъ дошао, ево неволѣ што сада у Срби за годину дана веѣъ два најнесреѣннѣя бунта по-казаше се, и то све єднога рода противъ поред-ка и правице, лане одъ Княза Милоша, а сада одъ Княза Михаила; ланьскій утишали су благо-мыслећи Срби сами, а сада стое сви они благо-мыслећи Срби у бездѣйству, ибо Князь са себи приверженымъ злохотницима онакове изъ круга дѣятелности удалява. И сада доиста в жалостно Ефендумъ видити, гди само єдна гомѣла злохотни-ка подржавана Княземъ, по утробѣ отечества безъ узде бесни, свое старѣшине веже и бѣе, мир-не жителѣ у злоковарно дружесто свое гони и на-гони, чиновнике претурое, Судіе апси, Владике

* Уставъ.

подъ затворъ ставля, Митрополиту прети и на-
паствуе га, и тако Уставъ и Законъ гази, и про-
тивъ благостоянія отечества, противъ мира и спо-
койства, противъ волю Царске поступа, ни самы
Царевы Већила нестидећи се, а одъ стране вла-
сти никакве препоне не ставляю се.

Све ово изложивши Свѣтлости Вашой, овимъ
подданѣйшимъ Армагзаромъ покорѣйше просимо,
да подвергнете исто Свѣтлой и блистателной Пор-
ти на благоразсужденъ Нѣно, кою колюнопреклоно
молимо, да по природной милости своіой, спрама
овакове несреће Србске и наше, уредбе високе
учини, како бы еданпутъ конаць овоме злу за
свагда учиніо се.

у Београдскомѣ граду 11. Маія 1840.

Авраамъ Петроніевичъ с. р.

† *Оола Вутићъ Перишићъ,*

Стефанъ Стефановићъ с. р.

Лазаръ Теодоровићъ с. р.

Мата Ненадовићъ с. р.

†

Илія Х. Милутиновићъ с. р.

Мой другаръ преповедивши, шта се по нѣго-
воме знаю тражи, пита, зове ли се то Уставъ
бранити, и има ли ту Уставобранителя; па онда
Уставобранительима именуе оне люде, кои не има-
юћи сами никакове собствене корысти безъ да се
сами чему надаю, или да се чега боє не даду да
се Уставъ на другомъ наруши. — Кадъ човекъ
упутно говори, онда му се мора рећи: *аферилъ.*

Но надъ тако умствує, ямачно не бы мой другаръ пытао има ли, и пытаюћи одрицао да ту има Уставобранителя, да му в досадъ дошла до руку преднаведена тужба, на којој има подписаны и таковы людїа, кои нити су се чему надали одъ буне, нити су се чега при истой бояли, али є онъ мало ухитрио; а јошь манъ бы то чиніо, да му є у Княжеской, или Попечительства Правосудїа Канцелларїи показано ниженаведено одреченъ, или да в поредъ Србскїи народны читао и Загребачке Новине, у којима в исто печатано.

Одрезенъ Членова Апеллаціонога Суда: Ефрема Ненадовића, Јована Вельковића и Лазе Зубана у Крагуевацъ међу бунтовнике преселеня.

Высокославное, Княжества Србіє, Попечительству Правосудїа.

Подъ 25. тек. м. добио в Апеллаціонный Судъ одъ Высокославнога Попечительства Правосудїа налогъ, да се одавде пресели у Крагуевацъ, као у новоодређено место за Централно Правленіє.

По свима извѣстіяма, коя долазе изъ тога места, продужує се тамо бунтъ, кой се в пре едного месеца дана у Топчидеру появио. На овой страни везали су бунтовници свое земальске Совѣтнике, и предъ Княза іи у Београдъ свезане дотерали изъ дальине 6 саата места. Князь допративше іи бунтовнике, као и исте свезане бывше Совѣтнике одпустио в къ кућама никоме ни-

шта не учинивши. По реду валяло є, да су или исти бунтовници, или свезани Совѣтници суду предани были; што при томе поступку ни су могле обадве стране праве бити. Осимъ тога ва-таю се садъ овде ноћу по своима Конацима и вежу се страни люди, па пошто ии и Пандури и Окружни Началникъ своєручно истуку, шило се подъ стражомъ у Крагуевацъ, где се садъ Князь налази. — Одъ оне стране Крагуевца и око' нѣга, одкадъ є Князь у Крагуевацъ отишо, доводе се у исто место неки Чиновници и свештеници свезани, и тамо се подъ стражомъ држе у другоме, а не у своме Окружію, где за нѣи законна суда нема. Неки пакъ іоштъ у почетку побуне бунтовницима испребіани и оковани, леже, истина у своме Окружію, но на судъ се непредузимлю, као што су безсудно и оковани. Неки пакъ садъ бунтуюћи Чиновници, а и бывши негда чиновници, па као бунтовници пресудомъ низвргнути, налазе при Князу, као што се чує найотличнія предусретаня. Неки одъ исти', као што є Началникъ Окружія Ужичкогъ Мићићъ, пошавши бунтовно къ Београду, и сретнувши на Трешњи Княза у Крагуевацъ идућа, врати се за нѣиме у Крагуевацъ на зактеванѣ нѣгово, пошто се є, учинивши тамо неке зулуме, дуго одпирао и противіо томе позыву оставляюћи Княза да иде у Крагуевацъ, а самъ теюћи съ людствомъ, кое є наоружано са собомъ водіо, да дође у Београдъ, да Совѣтнике и остале Цитралногъ Правленія Чиновнике предъ собомъ отера у Крагуевацъ. Исти се є око 20 дана бавіо у Крагуевцу съ

неколициномъ одъ свои' людій, очекујући докъ се у Крагуевацъ изређаю изъ своју Окружія нѣму подобни просителѣи, да се заръ съ њима договара а подъ изветомъ да оће да дочека, да дође у Крагуевацъ Централно Правленіе, те да се лично о томе увери.

Чимъ су бунтовници почели у Топчидеръ долазити, Князь е давши Ч. Везиру и Г. Ващенко писмено изясненѣ, да онъ исте за бунтовнике сматра, истима у Топчидеръ леба шилаю, свакій данъ имъ наизменце у Топчидеръ излазіо, и свакой таковой чети давао писма, да имъ нико не сме рећи да су бунтовници, па іи одпуштао къ кућама. — Изъ овога бы се могло рећи, да су се исти као покајавали, па само милость и опроштай испрашали; но што е то преко неделѣ дана едно за другимъ, догодъ е Князь у Београду быо, трајло, и што су Валѣвски бунтовници, съ такимъ писмомъ одъ Княза вративши се, у путу везали свое Земальске Совѣтнике, и то люде, коє су донде скоро обожавали, види се, да е тимъ њоя каянѣмъ, као и писмомъ само нека парада грађе-на, и само трагъ заметанъ, коє се сведочи и тимъ, што люди іошъ и данасъ са своју страна у Крагуевацъ долазе къ Князу съ онимъ истимъ зактеванѣмъ, съ коимъ и први у Топчидеръ, и съ оружіемъ и некомъ претњомъ, као и први.

Па шта су имъ зактеваня, и изясненя? — Да се Князь Милошъ у отачбину врати; да се рачунъ одъ пореза даде народу; да Князь и Централно Правленіе пређе у Крагуевацъ, што Князь у Београду ніе доволно безбѣданъ и безопасанъ,

и што каса народна у Београду ніе у сигурности, ербо ю Совѣтници могу разграбити, па се разбећи у стране землѣ, и да они неће да трпе оне Чиновнике, коє Князь неће. —

Колико є целоме народу и свакоме по единоме стало, да Князь Милошъ међу народъ дође, видило се є лане, кадъ є свакоме слободно было са своима тегобама на мейданъ изићи. — Припада ли народу прегледанъ станя Кассе порезске, и єли онъ то кадгодъ зактевао одъ бывшега Княза Милоша, кадъ є иста и издайнично, іоштъ и на другу штету отачбине, расипана; и єли целоме народу на ползу и одлакцанъ, да Правителство у Крагуеваць иде, као и єли то нѣговъ посо и располаганъ, зашто ли онъ то садъ зактева, кадъ є лане єдногласно одобравао и викао, да се у Београдъ пређе? По чему бы народъ изъ свое главе мого мыслити, да Князь у Београду ніе довольно безбѣданъ и безопасанъ? Одъ кога? Одъ Совѣта, или одъ Ч. Везира? Та ніе ли га Совѣтъ єдногласно за свога Княза изабрао, и ніе ли Ч. Везиръ Већиль онога Цара, кой га є за Княза потврдіо, и по благонаклоности достоинствомъ Мушира обдаріо? Кадъ є кой Совѣтникъ съ азномъ у страну землю утеко, те да се бои, да се то опетъ догодити може? И не може ли се она и у Рудничкой планини испразнити, кадъ се єдноме лицу на располаганъ преда? Одкудъ народъ зна да Князь неће да трпи неке Чиновнике, па неће ни онъ да іи трпи, и не знаяћи зашто, и єли му то на ползу или на штету?

Да су неки на то наговорени, то сведоче јошъ змущнѣи поступци неки' людѣй, и по народу разбацане Прокламаціе Княза Милоша, а неки едно не знаду шта раде, а друго немаю кудъ одъ страа и гунгуле, па у друштву вичу и зактеваю.

Ніе ли све ово беззаконный поступакъ, кой мора у сумню бацати свакога родолюбца, коме миръ и напредакъ отачбине на срцу лежи? Не мора ли свакій, кой међу те немирне главе неће да се умеша, страшити се, да ће и нѣга постигнути све оно, што е Совѣтнике у Палежу, и неке Чиновнике у Крагуевцу, у Чачку, или у Крушевцу постигло, а може бити и горе што, ако имъ на згуду отиде?

Ко е тай Миѣићъ, те га Князь, као што се каже, ніе мого да отера на нѣгово место, докъ самъ ніе добио волю да отиде, и ко стои добаръ да онъ, као самоволянъ и пустошанъ, неће опеть доћи у Крагуевацъ, чимъ чуе да су тамо централнога Правленія чиновници, да и нѣи у свое коло навраня, или да ии у исто натера? Ко е онъ, да се онъ мора уверити, да е Централно Правленіе у Крагуевцу? Где Царскій Уставъ нашъ бригу о томе Миѣићу поверава? — Миѣићъ е текъ Окружный Началникъ, кой е по Уставу само извршитель издаваемы заповестій; ели дакле валяло да по Крагуевцу, далеко одъ свога Окружія, прилицу Княза буде некакавъ своеволянъ заповедникъ и као што се говори, вр'овный повелитель народа у Крагуевцу стичућега се? Какавъ и противъ кога вр'овный заповѣдникъ и повелитель, кадъ мы

нити имамо, нити можемо имати съ киме рата? Што е Князь тамо, кадъ се Миѣићъ о свему уверити мора?

Све ово задире за Уставъ, води къ пропасти и несрећи народа, паноси лягу на име Србина, будући му добротворный Уставъ нашъ дае све оно, што причинява срећу и славу народа, и онъ опетъ неће да мируе. Нетети пакъ мировати онде, где никакове нужде за бунтованъ нема, знакъ е, да се има друга нека штетна намера, и да е неповольно станъ, у коме се бунтовници налазе!? — Уставъ забрањуе насилія и самовольства, увида кулуке и безразложно съ народомъ као са стокомъ поступањъ, па заръ некима ніе по ћуди, што по нѣму мораю бити извршители туђи заповестій, а не свога самовольства.

Уверивши се дакле о непоредку и пакостиноме умишленію неколицине глава, којима е поредакъ трњъ у оку, являмо Высокославноме Попечителству, да мы у Крагуевацъ нећемо да идемо, догодъ се тамо чуо ти Уставу противни покрети, ербо смо се мы заклели, да ћемо добротворный Уставъ нашъ, као найвећу народну светиню, чувати и бранити, — и дали смо на то и писмено обвезателство блистателной Порти. При овима пакъ околностима, где намъ Уставъ одъ осилилога се Миѣића и наоружаны просителя, кои одъ Княза у Топчидеру насилно Совѣтнике међу себе ишту, и кои свое судіе, после састанка съ Княземъ, у суду апсе, где намъ велимо, Уставъ при побуни слабомоћнима, бранити никако ніе могуће,

шта намъ остае друго, него да не идемо међу оне, или къ онима, кои иду на нарушеніе нѣгово; ербо кадъ бы се съ нѣима помешали, ко намъ стои добаръ, да се не бы морали и мы подписати на неуредна зактеваня нѣова, и да не бы морали викати на оно, што намъ као родолюбцима и поштенима людима бранити валя? —

Нећемо дакле да идемо тамо, догодъ се бунтовници не стану бавити о своима усевима, и Уставу се нѣгова сила не поврати, него ћемо то овде, предъ лицама Већила: премилостивога Цара и снажне Покровителнице наше обезбеђени, да чекамо; па да као судіе, безбрижно на наше столице поседамо не морајући при изрицаню пресуда презати, мислећи да л' ће боль быти Уставу, а по нѣму правицы, да ли нечіой вољи угађати.

Ово су побуђеня, изъ кои' свакій родолюбаць валя Крагуевца засадъ да се одрече, а мы за насъ имамо узрока и бояти се, да намъ се свашта догодити може, па башъ и да бы ктели не смемо за садъ тамо да идемо. Еданъ одъ насъ троице, при ланьской побуни бунтовнике испитуюћи, дао є са своимъ дружествомъ Г. Јована Обреновића, за таква оковати. Мы смо насъ троица они, кои смо истога Г. Јована Обреновића на 10 година у Поречъ у заточеніе осудили.

Садъ видимо, да се гоне, вежу и убию они, кои су најревностніе Уставъ бранили, на беззаконія Княза Милоша најжешће викали и противу неки бунтовника лане сведочили, шта дакле

чека насъ кои смо исте испытивали и судили имъ, кадъ се неки одъ нѣи садъ при Князу налазе и предусретаю као отлични люди, по чему су за освету башъ како валя на месту; а већъ чуемо да намъ прете, да оће съ нама да се разговараю, и за ланьскій апсъ накнаду одъ насъ да траже, кадъ у Крагуевацъ отидемо.

Као родолюбци дакле нећемо, а као испитачи и судіе ланьскі бунтовника не смемо да идемо у Крагуевацъ довъ се та хука не утиша, и Мићићъ и нѣму подобни не буду на заслуженомѣ месту; а кадъ се стане свакоме по дѣлу судити, ево и насъ, и мы ћемо, као испитачи и судіе бунтовника, предъ судъ, ако насъ ко узтужи, па што коме у део западне, и где кой после остане.

27. Маія 1840. у Београду.

Членови Апеллаціоногъ Суда

Ефремъ Ненадовићъ с. р.

Јованъ Вельковићъ с. р.

Лазо Зубанъ с. р.

Изъ преднаведенога може се видити, колико є коме мука, што му нїе дозвољно, да онъ туђе право отме, и колико є то себи присвоіо кой одъ оны, којма мой другаръ ту лягу прищива; колико ли є на своме месту оно, што є онъ о томе пространо развео.

Къ Юридично Критическоме разрешенію вопроса и осветленію нуждно є іошъ да се прида:

І. Ако є Князь Міяило и безъ избора имао право на Княжескій престоль, онда шта му є криво учинѣно, што є іошь и избранъ, или да правіе кажемъ, што є онъ, не споминюћи, по начину избора, никога другога, по миѣнію своіо Намѣстника и Совѣтника за Княза позванъ быо; већъ ако да мой другаръ оѣе чрезъ то да докаже, да бы се тимъ право наслѣдіа излизало. Но овде бы я имао волю пытати га, како може то мыслити онъ, кой є кадаръ быо онако Риторически доказивати, да се то никако не излизати, но ни покварити, ни одрећи не може. Онъ є Берать у смотренію наслѣдственности Князу Милошу датый по своіе ѣйфу, или може быти по своіма высокими юридическими знанъама врло лепо истолковао, аль є мого у томе трудъ свой поштедити, будући є блистателна Порта, као земль Господаръ (*Dominus directus*), коіой више припада него моме другару, да она свой Берать толкує, истый већъ истолковала, давши Князу Міяилу Берать на Княжество Србіє, коимъ га є, на представленъ Наместничества и Совѣта, да га по наслѣдству потврди, потврдила као избрана Княза; и одъ оно доба држать є онъ за изборна Княза. За доказателство да є Князь Міяило быо Србскій Князь башъ и да га ніє отаць пустіо, или да онъ ніє тео доћи, мого є изостати и *Рихардъ* и *Сисмундъ*, будући су они већъ были Владѣтели, и по невољи одъ свои места одсудствовали, кое є велика разлика одъ онога, где се каже, да позваный неѣе да доѣе, а іошь се, може быти, сумня єли истый или ніє Князь пре, него буде избранъ

и потврђенъ дође. А да су они, кои су о томе може бити сумњали, свой животъ проиграли, то може рећи само мой другаръ и нѣму подобни, кои не знаду, или неће да знаду, да у Србији јошъ нема ни Рихардови ни Сигмундови закона, нити е било дегађај, да имъ се Бератъ наслѣдствености фактически истолкуе, нити се по томе на њи може употребити оно правило закона које каже: — *незнанѣмъ закона не може се нико правдати, одъ оно доба, одъ кадъ су исти дѣйствовати за- погели.* — „Да су смрти подложни они, кои су имали намеренѣ другога кога за Княза одъ Порте искати, ако Князь Милошъ Міяила не пусти у Србију, то е мало неразборита пресуда. Сви Срби, знајући да морају Княза имати, и тејући да га имаду, а не знајући, као мой другаръ, да е Міяилово на Княжество право (по моди цофовска и сасвимъ обрјаны глава земана), тако тврдо, и никоіомъ непогодомъ непотресимо, были су се узжурбали кадъ су чули, да Князь Милошъ, позвана Міяила, неће да пусти, и почели на едноместу едно, а на другоме друго викати, и већъ неке бирати. На то они, којима е обште безбѣдіе миръ и спокойство поверено было, видивши да отуда могу млога зла произићи, пойте, и запытаю Порту и Русску Миссію, могу ли они за дегађај, ако чрезъ њи позванный Князь Міяило не дође, изабрати за Княза Карађорђева сына; а ни су имали намеренѣ другога ма кога одъ Порте за Княза искати, утврђени будући у томе праву своме, да сами могу себи Княза изабрати, а не да морају такова одъ Порте искати. Карађор-

Ћева сына тели су да изберу едно изъ призна-
 телности према Карађорђевиѣма заслугама, па бое-
 њи се да ће њѣму какова политика Дворова на
 сметњи бити, пытали су, могу ли башъ њѣга иза-
 брати, а за другога не бы ни то были пытали; а
 друго, тели су то да учине текъ да се не бы око'
 тога, на мѣсту народа, раздоръ учинио између ве-
 ликаша; одкуда се види, да нису у очима свое
 корысти имали, будући су то пытали башъ они,
 кои су се могли надати, да ће на њѣ коцка па-
 сти, ако се изъ гомиле бирати стане. Ни Порта,
 као надлежный и законный Господаръ землѣ, ни
 Миссија, као већилъ Покровителя свеобшты права
 народны, ни су имъ, на то ништа окорно одго-
 вориле, ни осудиле ии, да су издаю (*Hochverratß*)
 учинили, но имъ одговориле, да ће оне настати
 да Мияило пуштень буде; а мой другаръ ии за
 то на смртъ осуди, и кадъ су са животомъ одъ
 буне утекли, тера ии да одъ увређенога Княза
 за милости просе; валяда да се смилуе, те да
 имъ опрости, што е противу њѣ буну подиго.
 Мой другаръ дакле, као да е већъ *узашио бела*
магарца, или да е сео на столицу, коя се не
 зове *Катедромъ*, изрече противу целога народа
 Србскога такову пресуду, одъ какове бы се и
 самъ Тамерланъ згрозіо, но није му замерити; њѣ-
 му е казано, да е то намеренъ имао само Вучићъ
 и њѣгово друштво, и онъ то тако воле да прими,
 надаю њи се, кадъ Вучића и друштво му поколѣ,
 да ће се удостоити бела магарца, и да ће съ
 Катедре на другу столицу прећи.

Преповедивши моме другару како бирачи ни

су, (ни по нѣговой бабаземанской системи), по-
 грешили, време е да му кажемъ, да светъ нѣ
 већъ више у оноемъ станю, кадъ су се и сунча-
 ной сѣйности подобне смисли толковали само она-
 ко како е ячи тео. Садъ кадъ се каже: — „Съ
 отца на сына.“ — не може ни пошто бити: —
 „съ брата на брата,“ — него мора остати она-
 ко како е речено. Ово е и Блистателна Порта
 посведочила, признавши и потврдивши Княза Ми-
 яила као изборна Княза; ништа не гледећи на то,
 што е онъ као наслѣднѣй исканъ. Кадъ бы се
 слогъ *съ отца на сына* мого толковати и *съ бра-
 та на брата*, онда не бы се могло за криво узет-
 ти ни ово толкованѣ тога: — „*съ отца на па-
 сторка, съ побратима на побратима, съ кула
 на старога свата, съ попа на ковага* и т. д.“ —
 Но како су мислили кадъ су бирали, такова имъ
 се ево и награда дае. Кудъ отаць, кудъ сынъ! И
 великодушнѣ безъ благоразумля порокъ! Те ве-
 ликій! На неке правданѣ пріѣне живъ ми гу-
 сакъ и нѣгово перце! О єдномъ се ни светъ не
 огради!

II. Князь Міяило нѣ имао нужде прву свою
 уредбу, на кою се мой другаръ позыва изъ Бу-
 креша (не изъ Цариграда) Наместничеству шия-
 ти, будући е онъ одма оно ютро, кадъ е Князь
 Миланъ умро, за Княза позвать быо, и одма се
 по свима Црквама, по наредби Намѣстничества,
 онъ као Князь споминяо, коє сведочи, да се е
 признало и признавало, да се у нѣгово име вла-
 да. И овому е одма кадъ е позвать явлѣно
 было. — Друга му е уредба, на кою се такође

мой другарь позыва, и по самоме садржу освет-
 лена, была голо самовольство, кое е свима Срби-
 ма подь Князомь Милошемь отцемь нѣговимь до-
 діяло было; а то бы се, чини ми се, и о првой
 уредби могло рећи, да ии е мой другарь у осве-
 тленю напечатао, као и што ии е ямачно читао; па
 су за то и една и друга одбачене, по оной по-
 словици: — „*principus obsta et c. t.*;“ — Кадь
 е 1834. годinne, садь покойный, Князь Милань бо-
 лестань быо, онда Князь Милошь, не бивши до-
 волянъ молитвама, кое су ради нѣговога оздрав-
 лена по свима Црквама Богу шияли Свештени-
 цы и остали Божии Служители и угодницы, на
 еданм'а, одь свачега ослобоѣене, поодпушта све
 апсенике, како испытане и осуѣене убице, коньо-
 крадице, варалице и остале богомрзке злочинце
 и угурсузе, тако и подь испытномь стоеѣне и іошь
 на испытъ непредузете; да се и они за Милана
 Богу моле, надаюћи се зарь, да ће ньине молитве
 Богу угоднїе быти, одь преднаведены. Єли то
 што помогло те в Милань оздравіо, то в іошь
 подь сумньомь, али да су чрезъ то оштеѣени
 безъ накнаде остали, и ни дань данашный не до-
 были ии, и да е много злочинстава, правицы про-
 тивно, покрывено остало, што нису сви испытани
 были, то е у Србїи обште познато, и многи по-
 штени и оштеѣени люди іошь и дань данашный
 уздишу; па може быти, да су и ньини уздисаи не-
 што къ ствари принели? Такову е штету и не-
 поредакъ тео учинити и садь Князь Мияло сво-
 іомь амнистіомь, текъ да бы тако, не спомену-
 ши но узгредь ослободіо и свога стрица Іована,

кой е осуђенъ было збогъ тога, што е съ отцемъ му Милошемъ пре године дана буну дизао. Но ова Княза Міяила амнистія была бы различна одъ оне 1834. године, што бы се овде ямачно было постигло намеренъ нѣно?! — Али да л' е правіе да се постигне намера на самовольству основана и штету приносећа, да л' обште безбедіе чуваюћа, и да неће како Наместничество, не теюћи другу уредбу Княза Міяила у дѣйство привести, быти истоме выше ползе него штете причинило, то нека кажу одъ мене и мога другара іошъ безпристратніи люди; мени само остае да кажемъ, да тай поступакъ Наместничества сведочи, да су Срби, одъ времена прогнанія Милошева, почели са себе стресати лягу подлости, коя њи е неизгладимо окаляла, што су Милоша 23—24 године трпили кодъ толики' зала нѣговы'.

Наместничество нѣе Порта поставила за време одсутствія Княза Міяилова, него се е Намѣстничество нашло готово, іошъ пре него што е Міяило дошо до Княжества. Кадъ е Князь Милошъ изъ Србіе отишо, онда е народъ Князу Милану Намѣстничество наименовао, и Порта га, іошъ за живота Княза Милана, у томе потврдила. Кадъ е Князь Миланъ умр'о, оно е већъ существовало, и тако нѣе имао нико нужде за одсутствующа Міяила поставляти га. За сведочанство тога обу да наведемъ изборъ и пуномоћіе дато лицама, коя су Наместничество, пре Міяилова долазка сачинявала.

П У Н О М О Ъ І Е.

Представнику Княжескому и Попечителю Иностранны дѣла, Кавалѣру, Господину Аврааму Петроніевичу; Предсѣдателю Совѣта Княжества Србскогѣ, Генералѣ-Маіору и Кавалѣру, Господару Ефрелу Обреновичу; и Члену Совѣта, Полковнику, Господину Томи Вучику Перишику.

Князь Милошъ Обреновичъ подъ ючераньимъ даномъ отрекао се е Достоянства Княза Србскогъ на ползу старіега сына свога Милана. Но будући да е Князь Миланъ болестанъ, а къ тому као Князь Србскій и дѣйствовати не може, докле му одъ Блистателне Порте потврѣненіе не дође: то, да не бы дѣла народна тога ради застаявала, поставіо е Совѣтъ у данашнѣмъ засѣданію своемъ, кому су и Г. Митрополитъ Петаръ, и ГГ. Епископи, Ужичкій Никифоръ, и Тимочкій Доситей, а тако и ГГ. Членови Апеллаціонногъ Суда присутствовали, по єдиногласномъ миѣнію и согласію овдѣ десивши се Депутираца народны Васъ троицу, као мужеве правдолюбіемъ и отечестволюбіемъ отличне, за Намѣстнике Княжескогъ Достоянства, донде, докле одъ Блистателне Порте новому Князу потврѣненіе на Достоянство Княза Србскогъ не дође.

Предаваюћи Совѣтъ ово преважно званіе Вама свой троицы купно и нераздѣлено и опуномоћаваюћи Васъ, на исто, по дужности опоминѣ Васъ, да такова охотно, ревностно и совѣстно, имаюћи свагда у виду Уставъ Земальскій и съ нѣмиме скопчано благостояніе народнѣ, испунавате

и отправляете, и тымъ велико оно попеченіе, кое Вамъ се овымъ поставленіемъ дае, у пуной мѣри оправдате.

Кадъ Блистателна Порта новаго Княза потврди, онда ће те Вы, то Намѣстничество Ваше, положити, и на своя опредѣленія вратити се. Сада пакъ по полученію овога Пуномоѣія изволит- ће те заклетву на званіе Намѣстничества овога положити предъ Господиномъ Митрополитомъ, кою ће те му и на писмено дати.

№ 619. 2. Юнія 1839. у Београду.

За Предсѣдателя Вице - Предсѣдатель Совѣта

Стоянъ Симићъ с. р.

Главный Секретаръ Совѣта Маіоръ.

Стефанъ Марковићъ с. р.

Вучићъ и Петроніевићъ ни су могли безъ трећега Наместника, Ђерема Обреновића Князу Міяилу ништа одрећи, будући то Наместничество ніе ништа свршивало ни одговарало по вышеству гласова, него по согласію сва три Намѣстника. Ако су Петроніевићъ и Вучићъ за датый Князу неповольный одговоръ издаю учинили, то е то и Ђеремъ учинію, па ако су нѣи двоица главной казни за то подпали, подпао е той и Ђеремъ и ако су нѣи двоица съ главами одъ буне утекли, Ђеремова глава е остала на месту, па што се съ нѣоме, као съ таковомъ не поступи? Вальда се чека да се и оне две добаве, па све

три у казанъ да се туре, или се е нѣгова исподъ те казни измигольила, прво што е на некій неразборить за Княза рачунъ буну у Крагуєвачкой дивизіою пре долазка Князова, а друго што е и Князу помого да буну подигне.

Мой другаръ позывлюћи се на ону одредбу у пункту 3 Устава, да Князь може праштати са изятіяма сходнима, лепъ доказъ, да Србскій Князь ако неће, не мора чинити никаковы изятія, него да има право нѣоме служити се само по своіой вољи, па была та на правицы, была на неограниченое самовольству основана; а поредъ тога іошъ майсторскіе и безпрестрастніе доказа, да они, кои бы га текъ опоменули, да има нешто, на што онъ пазити мора, не само ни су Уставобранители, него іошъ и свакояко могу проћи, ако имъ Князь не опрости, што су се усудили споминяти му, да Србія има Уставъ.

III. Порта ніе Княза Міяила за пунолѣтна признала, ербо признати нешто, значи не моћи опровргнути оно, што есте, а Князь Міяило ніе быо пунолѣтанъ, него га е Порта за такова, по своме произволеню, прогласила; а кадъ ко по самоме произволеню своме учини коме нешто, што ніе быо дужанъ, онда се не може рећи, да истый ніе имао право то учинити онако, како е онъ за добро нашо; и онай, коме се то учини, не може га по своіой вољи у нечемъ (као одъ прадедова остало му) примити, а у нечемъ не примити; па и опетъ примлѣно у своіой сили да остане. Наименовавши дакле Порта малолѣтна

Княза Міяила пунолѣтнымъ, имала є право и Совѣтнике, као Помоћнике неискусноме одредити му, што є наша, да онъ текъ тако као пунолѣтанъ владати може. Князь Міяило ако као пунолѣтанъ ніє тео имати Совѣтнике, зашто не одбаци и пунолѣтіє, па да є до природна пунолѣтія искао тугоре; него прво (будући му є повольно было) драговольно прими, а противу другога диже буну, пошто се є торжественно заверіо, да ће и то држати. Па и мой другаръ, признаюћи да є Порта Княза Міяила пунолѣтнимъ учинила, каже, да є и противъ Устава и противъ политике погрешила, што га є подъ горенаведенимъ условіємъ такимъ учинила.

Противу Устава каже да є погрешно, што су Князу придати Совѣтници, о којима у Уставу никаква спомеча нема, а ніє му пало на умъ, да се ради савршенога осветленя съ те стране, може рећи іошь и то, да у Уставу нема спомена ни о пунолѣтію малолѣтнога Княза. Опетъ еданъ знакъ да се мой другаръ сећа само онога, што є нѣму по њейфу, и да за погрешку држи само оно, што Князу Міяилу ніє по вољи, макаръ и противу ползе нѣгове учинѣно, и све што є по вољи Княза Міяила учинѣно, да є по необходимой дужности учинѣно, па тешко ономе, кой бы о томе и найманъ посумняо. Лепа припрема къ усавршенствованю у добру незрела Княза.! — Мой другаръ много говори о умаленю или ограниченю Княжеске власти уставомъ даєе му. На све нека му доста буде то, што и пунолѣтіє за малолѣтна Княза, и за такавъ догађай Совѣт-

ници ни су у Уставу споменути; па да е Блистателна Порта тымъ при Князу Михайлу поступкомъ на некій начинъ и ту люку испунила, никакова ограничєня или умалєня у постојавшемъ не учинивши. — Шта ћемо за ту физическу и моралну силу рећи, ако намъ се каже, да е Блистателна Порта за необходимо наша, да Князу Михайлу неки по праву и дужности совѣтъ давати имаю, као што ће се та необходимость мало подалѣ видети? — Мой другаръ вели далѣ: — „Ако в Князь на то у Цариграду соизволю, то е изъ учтивости спрамъ свога Государа землѣ престо; ако е приспѣвши у Бѣоградъ, и ту предъ народомъ рекао, да онъ исте Совѣтнике прима; то е рекао за не чинити раздоръ одма при почетку владѣнія свогъ врло разумно вели, надаюћи се, да ће се онъ незаконы Совѣтника доцнѣ мирнымъ путемъ отрести моћи.“ — Овде бы я мыслю, да е у осветленю той учтивости и томе врло подобноме, нужно јоштъ да се придода ово питањѣ: — „Како се съ учтивости у Цариграду показаномъ слаже оно, што е Князь Мияило, приспєвши изъ Цариграда у Београдъ, предъ целомъ народномъ скупштиномъ у присутствію Царскога Коммиссара, кой га е изъ Цариграда допратио, Паше Београдскога и Русскога Конзула казао, да онъ за те Совѣтнике ніе ни речице чуо, докъ ніе у Србію дошао, па кадъ е истимъ Коммиссаромъ и некима изъ пратнѣ своє, кои су се онде десили, убѣђєнъ быо, да му е то Порта и Руска Мисия, као слѣдство наименованя пунолѣтныѣ обзнанила, и онъ на то пристао,

текъ онда реко, да е то у Цариграду коєодкога слушао? Неће ли томе поступку место учтивости друго коє име доликовати? „ — Да е врло разумно было, ако ніе тео при почетку владаня свога раздоръ чинити, надаюћи се, да ће се незаконы Совѣтника доцніе, мирнымъ путемъ отрести моћи, противу тога нема се шта рећи; али е нужно, да я моме другару кажемъ, да самъ я о томе другозачіе слушао. При долазку своєме, као што самъ одъ поузданы лица дознао, учиніо е Князь Міяило по ради тога, предъ народомъ такову гунгулу и раздоръ, да тай поступакъ нѣговъ нимало на разумно што не мириши. Наименовани му Совѣтници томъ приликомъ, при свемъ томе што су видели, да већій део Скупштине Царскій Коммисаръ и већили Цареви вичу, да се у той одредби не види штете, но много выше ползе и за Княза и за народъ, видивши да іой се онъ съ іошть некима одважно противи, изразе се, да се они тога на супротъ вољи нѣговой неће никако примити, па придодавши да вољу кодъ свои кућа мирно живити, него поводъ народной несрећи дати, изиђу напољъ. На ово се народъ іошть већма узруи и неки се после иатрагъ врате, а неки особито већили Царева, стану Князу совѣтовати, да не чини у народу раздора. Онъ се на то склоніо и наименованима Совѣтницама каже, да іи за такове прима. Поздніе изговори предъ целомъ Скупштиномъ, да онъ врло добро зна, шта е кой противу нѣга и нѣгове фамиліе говоріо, и на какове увреде има се како онъ, тако и свакій другій тужити, али да онъ свима одъ свое стране прашта,

и да жели, да и сви други еданъ другоме опросте, па унапредакъ братински и сложки о народноме напредку да се ради, заборавивши све пређашнѣ увреде и непоредке. На то се после нѣгове заклетве, да ће Уставъ и све постојеће уредбе и свачіе право свето чувати и бранити, па зактеванѣ скупштине наименовани му Совѣтници и Членови Земальскога Совѣта предъ целомъ скупштиномъ торжественно се закупу, да ће и они све прошло заборавити, единствено народнымъ напредкомъ занимати се, и да ће заеднички свакога онога, кой бы у народу каквое мутнѣ чинію, или бы противу постојећи уредба мутію, или кога у нѣгову праву узнемирію, ко то было да было, па законый начинъ казни подвргавати. — Ако е Князь мыслію исты Совѣтника како тако отрести се, ніе му валяло чакъ и друге на заборавленѣ позывати, и своима обећанъама народъ варати и успављивати, но само казати да іи прима, па бы и тако за онай паръ было прошло безъ раздора; а ако е мыслію мирнымъ путемъ то учинити, валяло е, да е намери своіой веранъ остао, а не да после свега тога буномъ свршуе оно, одъ чега га е у почетку стра одъ раздора задржао. — Чимъ се наведена Скупштина разиђе, одма Паша Београдскій и Царскій, Княза у Србію допративши, Комиссаръ Честитый Недимъ Ефендія, као и Русскій Конзуль, пишу у Цариградъ те яве, прва двоица Блистателной Порти, а другій Русской Миссиі, какову е гунгулу Князь Міяило на Скупштини учинію. На то великій Везиръ, као што се изъ ниженаведенога превода съ турскога види, пише

Князу Міяилу и укори га, што є онако посту-
пїю противу Царске, и по нѣга и по народъ по-
лезне одредбе, и наложи му да се унапредакъ
истой противанъ не показує. Онъ се на то, као
што истый преводъ гласи, великоме Везиру обећа,
да ће се истой одредби у напредакъ савршено
покоравати, што види, да є иста за нѣга благо-
дѣтелна и милости пуна; изяснивши се, да онъ
нема речи, коима бы за тако високу милость бла-
годарити мого. — Тай преводъ є свѣдуюћій.

Светломе и Честитоме Садразаму Превы-
соке и Блистателне Порте

ХУЗРЕФЪ ПАШИ,

у Цариграду.

Ваша Свѣтлость

Милостивый Господаре!

Приспело ми є пасмо Ваше, у коме ми явля-
те, да є высокій Девлетъ дознао, да се є нека
распра овде догодила збогъ Аврама и Вучића, кои
су мени, по высочайшой Царской заповести, одъ
Ваше стране придани за Мустишаре по томе,
што се то за добро нашло зато, што є и моя и
народна полза тако зактевала, будући су они Ви-
сокоме Девледу верни, а поредъ тога и найотлич-
ніє Старешине овога народа, но да су они при
свой той распри опеть на тима местима остали;
и коимъ писмомъ налажете ми, да нѣи и унапре-

давъ у томе Мустичарству употреблюемъ, и тако да настоемъ, да у свакоме догађаю надлежну покорностъ према Высокоме Девлету извршуетъ. Я самъ савршено разумео тай высокой налогъ, кога ми се држати валя.

Да се е око' тога нешто догодило, то е истина, но како е было да было, већъ е престало, и Я, Вашъ слуга, одкако самъ овамо дошо, опоменуте Мустичаре у дужностима Мустичарскима еднако употреблюемъ, и у свима на дужности нѣове относећимасе дѣлима, съ нѣима согласно, као што самъ досадъ, старају се, и то драговольно, да и одсадъ сходно Царской воли поступаемъ; а да е тиме, што су ми они за Мустичаре придани, мени, найпонижнѣмъ слуги Вашемъ, особито велико благодареніе и савршено пуна милость указана, то я признаемъ, и ясно е, да немамъ речи, ни ти самъ кадаръ пристойну и надлежну благодарностъ мою за то изразити.

Ползуюћи се овимъ догађаемъ, кой ми е дао прилику, да Вамъ означимъ и изјавимъ мою приверженостъ, являемъ Вамъ, да я како у овоме, као што ће те изъ овога писма видити, тако и у свима догађаима остаемъ Вашима заповестима покоранъ слуга.

у Београду 15 Сефера 1256. (6. Априла 1840.)

Миханлъ М. Обреновићъ с. р.

Князь Сербскій.

Садъ, кадъ се узме, да в ово обећанъ дао Князь 6. Априла, а 11. Априла на Великій Четвртакъ, дакле на петъ даназатымъ трампио буну за пешкеше, т. е. поручіо у народъ, те му на великій Четвртакъ донели пешкеше, место кои' онама, кои су му ии донели, дао буну, те е у народъ однели, онда ми се чини, да ту ніе врло разумно поступљно; него да се е нешто радило само да се бадава не седи, а ніе ни мало на далъ гледано. Онај, кой надалъ гледа и мысли, да ће му се по со загледати, и да ће се истый решетати, тешко да бы, или никако не бы, да едну страну своје Господару обећава, да ће нѣгову наредбу радо и тврдо држати, а на другу, башъ у исто време, шилао у народъ заповести, да му неколицина изъ истога съ пешкешима дође, те да ии на буну диже противу онога, што се е у исто време држати обећао. Али е Князь мыслио кадъ онъ едномъ каже, да ће то послушати, да му се то мора веровати и онда, кадъ се види, да е башъ онъ буну противу тога подиго. Одавде се дае заключитя и како му ніе у Цариграду за Мустишаре явлѣно было, што е онъ на скупштини одрицао, но што при свемъ томе, мой дрггаръ признае. — Премда мой другаръ нигде и не одриче, него као што е мало пре наведено, предпоставля и исповеда, да е исту буну Князь закувао, ништа ма нѣ неће излишно быти, да се за сведочанство тога наведе и слѣдуюћій Рапортъ.

Началничеству Окружія Београдскогъ,

Началника Среза Туринско-Колубарскогъ,

Богдана Радосавлѣвића Р а п о р т њ.

Садъ предъ Воскресеніе велике неделѣ наши су неки кметови изъ Шопића изъ Врелаца, изъ Кука, изъ Петке, изъ Стубице отишли у Београдъ и однели Князу по неко число яйца и пра-сади, и по неко число яганаца, и тако су на великій четвртакъ приступили Князу, и тако показую, да су у конаку пили по єдну ракію и каву, како су дошли одоздо изъ Београда првый данъ по Воскресенію почели су нѣку ватру распальвати по народу и трче ноћу коєкудъ по селима и зову кметове и народъ и чине скупштине и показую, да имъ доле у Београду показато, да є данакъ два талира на годину, а оно 3. Талира да є глоба, а по томе є послу управитель Новакъ Максимовићъ изъ Кука и Марко Бирчевићъ изъ Шопића и Павле Петровићъ Кметъ Вреланскій и Живко Крсмановићъ изъ Врелаца и непрастано трче и выше лица добиваю себи и одлазе у Вальвску у Рудничку и Крагуєвачку и показую, дає у томе Ужичка и Шабачка и одъ мене врло крию. Зато непропуштамъ явити, да каквымъ начиномъ наибольшимъ знате вришко да се предупреди ова ватра угасити, зашто хоће врло да се уквари, и Народъ, за нѣма свакій саатъ хоће выше и выше, и чуемъ, да ће имъ бити нека Скупштина садъ у идућу неделю т. є. 21. ов. м. у Юнковцыма, я самъ выше кметова звао, кои іоштъ ни су са нѣма престали и показао самъ, да се чу-

ваю да не престаю; зато молимъ, да по Вашемъ Пандуру часъ пре одговорите ми, ербо самъ я томе доносителю писма платіо на мезула да трчи.

№ 202. у Чибутковицы 19. Априла 1840.

Началникъ

Богданъ Радосавлѣвићъ с. р.

(П. П.) По заключенію писма дотрчи ми еданъ Кметъ и показао, да е Панто Грувићъ отишао у Крагуевачку Наію, да пали и да диже люде.

№ 202. 19. Априла 1840. у Чибутковицы,

Началникъ.

Богданъ Радосавлѣвићъ с. р.

Есу ли Петронієвићъ и Вучићъ нарушили Уставъ, што су се по одредби Цара, и на соизволенѣ Княза и позывѣ већега дела народа примили званія, коє Уставъ не забрашує, и коє никако само по себи ніє могло быти на мѣсту народа, ради кога е ползе Уставъ и датъ, нека кажу праве у дѣлу судіє; я и мой другаръ нисмо ништа друго, него осветлячи нечіи права и неки' поступака и догађая.

Кадъ е Князь имао право те Совѣтнике свое одпустити безъ ичієга соизволеня и безъ свакога судейскога извиђеня, што ніє то тако и учиніо, па никоме ништа; него на различне начине, као што е доказамо, противу нѣи' кодъ народа интригира, докъ до тога доведе и дотера кодъ народа,

да и исти тражи, те да и као издайнике отач-
бине потуче, кое бы се было и догодило, да ис-
ти нису у народу имали добромислећи пріятели,
кои су и благовременно одотога избавили. Да е
Князь имао право и на такавъ начинъ отрести и
се, то вальда ни мой другаръ неће потврђивати.

Ели погрешно оно умствованъ, да су Вучићъ
и Петронієвићъ были Членови Земальскога Совѣ-
та, то нека каже преднаведеный изборъ Членова
Намѣстничества, кой каже на кой начинъ е Ву-
чићъ изъ Земальскогъ Совѣта изишо; и устрое-
ніе Совѣта кое каже, како Петронієвићъ у томе
догађаю стои, а устроєніе Совѣта начинъно е и
саведено съ обштымъ согласіємъ Княза и Земаль-
скога Совѣта, по чему мора имати силу Закона.

Да Вучићъ ніе мого быти у еданма' и Каби-
нетски и Земальски Совѣтникъ, то се е обште
знало и пре *осветленя*, и мой другаръ, да ніе вы-
сокоумно држао, да текъ онъ еданъ и саме тако-
ве пошурице разуме не бы то было ни турао у
осветленъ, да му приселке гради; а да се е онъ,
поставши Кабинетскимъ Совѣтникомъ, кое е као
и Наместничество само привремено быти морало,
зававекъ одреко онога права, съ коимъ е изъ Со-
вѣта за Наместника изишо, и да е свою закону
службу оставіо, за моћи имати незакону власть,
то е голо тандаранъ, кадъ се већъ зна, да е онъ
свое постоянно оставіо само за време, докле га не-
ка потреба хоће на некое привременоме мѣсту.

Садъ да видимо, ели Порта противъ полити-
ке погрешила, што е Князу Вучића и Петронієви-
ћа за Кабинетске Совѣтнике метула. Ниженаве-

дени фактически придатакъ къ осветленю, нека то важе. Кадъ Князь Милошъ не хтеде Міяила на позывъ Намѣстничества и Совѣта у Србію пустити, и то Порти и Русской Миссіи, као што е напредъ наведено, явлѣно буде, онда Порта и Миссія одговоривши на то, да ће оне настаяти, да Князь Милошъ Міяила пусти, позову Міяила у Цариградъ. Кадъ истый у Цариградъ дође, и Порта и Миссія видивши, да е онъ не само сасвимъ младъ, него и безъ свакога на свету искусства, стану се, као што самъ се я савршено уверіо, договарати, како бы се томе недостатку помоћи могло. Да га самоме себи оставе, то су видели да никако неће валяти не по нѣга, но по землю, коя му се у владаство предае, стану се дакле саветовати, да л' да му, као малолѣтнومه, за тугоре оставе Членове постоевѣга Наместничества, да л' да га, за отличіе, учине пунолѣтнымъ, но да му речене Членове Намѣстничества придаду за Кабинетске Совѣтнике, лично уверившисе, да о напредку ни нѣгову ни народну ни мыслити не валя, ако се изборъ исты' Совѣтника нѣму не представи. Последнѣ т. е. да се за отличіе, пунолѣтнымъ учини, надвали, но будући да се е Князь Міяило позадуго у Цариграду бавіо, то пре него онъ пође, дође у Цариградъ изъ Србіе известіе, да трећій членъ Наместничества стрыць Князя Міяила Ефремъ Обреновићъ у Окружію Крагуевачкомъ преко тамошнѣгъ Началника Милутина Ђурђевића диже буну, на некакавъ за Князя рачунъ, и увати се едно писмо истога, Ефрема, исподъ руке Князу у Цариградъ послано, ков іошъ и дру-

гой некой сумњи поводъ даде, те тако и Порта и Миссія нају за добро да Ђрема изъ броя Кабинетскогъ Совѣтника избришу, и да га врате у Совѣтъ, одкудъ е изишо съ условіемъ да се опетъ тамо врати, кадъ се привремена му дужность сврши. Тако Князу Міяилу буде обзнапѣно, да е онъ пунолѣтнимъ наименованъ и да су му, као јошъ младоме и неискусноме, за Совѣтнике придати Петроніевићъ и Вучићъ, као познати родолюбци, среће и напредка народнога, дакле и нѣговога и истини тражители и удѣлима народныма вешти люди, кои ће му увекъ ямачно добре и поуздане совѣте давати, и съ којима онъ по томе валя да се саветуе и договара: А што мой другаръ вели, да е валяло Князу само препоручити, да онъ самъ себи Совѣтнике избере, ако се е видило, да су му као неискусноме такови нуждни, я самъ, по обичаю мога другара говорехи, већъ доказао, да е Порта могла свой даръ дати подъ условіемъ нѣкой повольнымъ, а онай, коме се дае, да га или може савъ одбацити, или га мора овако примити како му се дае; а пунолѣтіе было е Князу Міяилу даръ одъ Порте. — Изъ целога Устава Србіе, а особито изъ нѣговога 96. пункта види се, да е Порти, при граденю тога Устава, выше народна срећа, него Князовъ ѣейфъ на срцу лежала: а за Руссію зна се да е она Покровительница права народни Србіе: есу ли дакле Порта и Русска Миссія, као такове, могле выше гледати што ће рећи Княза Міяила наравъ, него како ће стаяти народна права и напредакъ нѣговъ, особито кадъ имъ е познато было, да

Князь Міяило, самъ по себи и по своме знаню никоме у Србиі нема ни повереня ни неповереня, и по томе да бы случайно, или каковымъ пакостникомъ и злопантиломъ подговоренъ, мого себи избрати такве Совѣтнике, кой бы и нѣга и народъ и народна права упроцастити могли. Да бы се дакле предупредила зла слѣдства, кои се є, у Єфремомъ замућеной већь Србиі, бояти валяло, а по томе да бы се и Князу Міяилу помогло, да се на нѣму не покажу слѣдства одредбе пункта 66. Устава, валяло мало филозофію нарави човеческе, къ одржаню ѣйфа єднога човека водеѣни, за леѣа бацѣти, и препоручити да се примаю савети людій, за кое се знало, не само да неѣе на зло саветовати, него іошъ да ѣе настоявати за народнымъ дакле и за Князовимъ напредкомъ, кои су Дворови како Господареѣій тако и Покровителствуюѣій и садъ као и свакадъ предъ очима имали, и утврдити хтели. Да є у томе было какова ограничена права каковы, ямачно бы се Русска Миссія была томе успротивила, место што се є на то сагласила, или може быти, по праву своме, да права народна Србска чува и брани, сама то предложила. — Найновія приключенія Србіє явно су осведочила, да у ствари нешто квоца, али нека мой другаръ чує, да то ніє дѣло политичне погрешке Порте, него дѣло osvete Княза Милоша, оца Княза Міяилова, кой га є пре полазка у Цариградъ устмено саветовао, и за нѣиме у Цариградъ писменный саветъ послао му, шта валя да ради, да бы Бабайка осветіо, кое се найвыше сведочи тымъ, што су сва та найновія

приключенія, башъ по садржу савета, одкѣда се види, да бы то тако изишло было, и да є Князь Міяило, као пунолѣтанъ самъ себи оставлѣнъ, или да є изборъ Совѣтника нѣму истоме предоставлѣнъ быо. Но и тай саветъ, може быти да бы Князь Міяило, одвоивши се одъ Бабайка, и почевши съ приданима му Совѣтницима люцки радити, заборавіо быо, да му ніє поредъ нѣга было майке, коіой се, по претераной своіой женама урођеной пизми, никако ніє могло безъ освете живити, и коя му є и даню и ноћу панькала, на освету позываюћи га, у чему іой є помагао и деверъ іой Єфремъ Обреновићъ сбогъ осуећенога свога некога плана, за осветомъ дишући. Ако сумњи подлежи, доказательства треба за то, да л' є Князь Милошъ Князу Міяилу пре полазка устмено такавъ саветъ дао, и да ли су га на тай майка му и стриць опоминяли, ямачно не подлежи сумњи писмени за нѣмиме послатый саветъ; само што може мой другаръ помыслити а и рећи, да я измышлявамъ, да таково што существує; но ако ме онъ стане зачякивати, я ћу га и о томе уверити, или ако буде муке сбогъ упорства нѣгова уверити га, предъ светомъ доказати му тако, да неће моћи далъ ни зевнути; па чикъ ако сме!

IV. Єсу ли Вучићъ и Петронієвићъ своя места *своєвольно* оставили, разумѣвши да ии Князь Міяило у вољи нема, како ли, зашто ли су то учинили, то ће найбільъ посведочити преднаведена Протестація, на кою се и мой другаръ позыва; а изъ нѣ може се видити, и има ли она какове пра-

вичне силе и слѣдствія. — Далѣ, фали се мой другарь да в већъ доказао, да су истый Вучићъ и нѣгови приверженицы издаю противъ Княза и Устава учинили, и сбогъ невѣрности ове сва права грађанска изгубивши, по природномъ праву смртной казны поднали. Па онда као съ некимъ после одржане побѣде, триумфомъ каже: — „вопросъ в садъ, ели поступаѣ — процедура — кое в противъ нѣи, као главны преступника наблюдавано было, законно или не?“ — Да л' е Вучићъ издаю противъ Княза и Устава учинію, да ли е Князь противу нѣга изъ освете буну подигго, и противу Устава и дужности свое поступію, то се види изъ преднаведенога, а и шта е ко заслужио види ће безпристрастныи люди, него што самъ я и мой другарь; мени само остае да пытамъ мога другара, кога онъ држи за Вучићева приверженика. Я ни изъ народны Србски Новина, кое смо понайвише и я и онъ за унутствователя узели, а ни изъ нѣгова осветленя не мого да докучимъ, коме бы то име доликовало. Петроніевића, Стояна Симића и Илию Гарашанина искали су бунтовници, као и Вучића, да ии потуку, што су исти, као што е бунтуюћима казивано, докъ су на буну подигнути, землю Турцыма продали. Ови дакле то быти не могу, будући съ нѣиме у еданъ редъ спадаю, и свавій се в одъ исты одъ буне уклонію да свой рођеный животъ сачува, а не да Вучићу што помогне. Зашто су се остали Вучићеви другари одъ бунтовника одвоили, за неке се види изъ преднаведены акта; а съ тымъ истымъ намеренѣмъ учинили су то и остали, кое бы

се њинима Протестаціама посведочити могло, да самъ њи мого добавити, као што самъ за њи слушао. За ове као што се мени чини, могло бы се съ правомъ казати да су приверженици Устава и поредка, а не Вучићеви. — Јошъ бы я имао волю мога другара пытати, где онъ нађе, да по природноме праву смртной казни подпада онай, кой по положителноме праву грађанска права изгуби.

Што се тиче доказиваня мога другара о праву владѣтеля *према свакоме безъ разлике политичноме или криминалноме злочинцу*, то ми се сила допада, нити му я къ томе и найманъ жишчице додати могу, што му съ те стране осветленъ тако светли, да башъ другоячїе быти не може; али што мало подалъ то *на нека одредна лица управля*, ту му посо башъ ни мало не валя. Нека найпре каже, поименце, коя су та лица, о кои е преступленію и пагубнымъ намѣреніама Князь званично извештенъ быо, и коя су та преступленія и пагубна намѣренія, па онда нека и на њи обраћа предходећу истину, али докъ то не учини; донде ћу я то њгово бенетанъ за опадничество, а њѣга за подлеца и опадника сматрати. Но премда га сматрамъ за подлеца и опадника, опетъ оћу да му кажемъ, да е, башъ ако ће и неотице быти, врло добро учинію, што е онако лепо истолковао, како стое Совѣтници за догађай, кадъ бы какову кривицу или злочинство учинили. И јошъ ћу да му у четири ока поверимъ, да самъ я разумео, да су скоро сви Србски Совѣтници пунктъ 17. Устава пре тога сасвымъ другоячїе и

опачно разумевали и толковали. Они су држали, да имъ башъ нико у Србији ништа на свеу не може, да бы што му драго учинили, и да они на своима местима могу седити докъ одъ Порте пресуда за нѣи не дође. Али како ће имъ се у Цариграду моћи пресуда изрећи пре, него когодъ у Србији стваръ испита и баремъ мнѣніе свое, ако не пресуду, поднесе, я мыслимъ, да нѣима нѣ то ни на умъ падало. Видивши неки одъ Совѣтника тай пунктъ у Уставу а не хтевши или не умевши толковати га другоячѣ, него како є пѣима по ѱейфу было, стану на све стране юрити, мутити, и себи свашта дозволяваюћи, различна иступленя самовольства чинити, у чему имъ Наместничество сбогъ Ёфремова на страну тегленя и таковима одобраваня и помаганя, и само раздрто бывше, не могне препоне поставити, и тако се између Совѣтника и свою великаша Србски, пре долазка Княза Міяилова заведе страшанъ раздоръ, мрзость и несогласіе, кое се є већъ и по свемъ народу распрострло было, и ово є было узрокъ, што су скупштинари при долазку Княза Міяила, као што є напредъ наведено, зактевали, да се сви Совѣтници закуну, да ће досадашнѣ увреде заборавити и у напредакъ, сваки текъ свое дужности држећи се, о народномъ напредку заеднички радити. Али колико кодъ такова заклетва вреди осведочило се є при найновіима приключеніяма Србіе, где су исти, поради талира, не само за леђа бацили народный напредакъ, него іошъ помагали, да се народъ упропашћує. Може мой другаръ рећи да є и ово опадничество, што ни я никога не имену-

емъ и дѣла не наводимъ, но ако ми то рекне, онда ѱу му я казати, да я тымъ нити кога одреднога тужимъ ни осуђуемъ, него само преповедамъ шта е и како е рађено, по чему мыслимъ не може то у опадничество спадати. При томъ јошъ ѱу и то моме другару да кажемъ, да самъ я свакога тренутка готовъ, само ако онъ вољъ имао буде, казати и коя су та лица, и коя и какова су имъ та дѣла. А докле онъ то не запыта хођу да ѱутимъ, едно што я, као што реко', и не представлямъ ни тужителя ни судію таковы', а друго, што самъ я радъ за атаръ мога другара, да ии не дирамъ. Право е за атаръ другара на миру оставити оне, кое е онъ свакояко сачувати радъ, а тай е догађай при моме другару и лицама, о којима бы съ те стране говорити имао.

Да нивъ Порта хтела себи неко право надъ Србіомъ задржати, она нити бы у 66. пункту Устава казала, да Князу повелителство надъ Србіомъ дае подъ некима, и којима условіама, нити бы у истоме пункту своје Везиру наложила, да съ Князомъ союзи силе своје къ точноме и строгоме извршиваню тога Устава, него бы га была безусловно предала Князу, па што му драго съ њиме. Али кадъ е себи то право надъ Србіомъ задржала, онда по обстоятелствама може быти башъ она, а нико другій *надлежный* (competent) *првый и последний судія*. То обстоятелство сдержава се у найновіама приключеніама Србіе. Она е у Србіи едноме Князу наложила да бди надъ безбѣдности, миромъ и спокойствіемъ жителя Србіе. Кадъ Князь то бунтовно наруши, ко може,

и ко има право у Србији у томе препоне поставити му? Ако у таковоме догађаю не бы Порты порядку и правицы у помоћъ притекла, онда бы Князь мого учинити што бы годъ хтео, было то право, было криво, было по Уставу, или противу Устава, па бы нѣна условія и себи задржано право было права обмана за народъ кой бы безъ тога Княза познавао за свога безусловна и неограничена господара; а себе за роба Князова, и тако бы му трпеливо пружіо вратъ у свакій ярамъ, и не мыслии да є за што друго на овај светъ дошо, него да на нѣму нѣговъ Князь свой ѣйфъ зида, као што є пре Устава, при Князу Милошу бывало. На што бы нужно было да Везиръ свое силе саюжава къ точноме извршиваню предписа Устава, кадъ ни самъ нѣговъ Господаръ не бы ништа смео чинити, ако бы што противу истога предузео Князь, коме є такође надъ нѣиме надзираванъ дато? Ако є Порты пославши Мусса Ефендію ради изслѣдованія буне пунктъ 17. другоачіє него мой другаръ, толковати видила се, то є она очевидно погрешила; али ако ніє, као што ямачно ніє, то ніє ни погрешила као што ніє ни пре какову погрешку учинила, ни прву погрешку свою другомъ погрешкомъ поправити хтела. Овде морамъ да кажемъ моме другару, да є дубоко забраздію. Онъ по своме пространоме знаню политике чува Княза Србіє, да на нѣга, макаръ и крива, ни мува не падне, и за Князова Господара, Порту, безъ сваке политике каже, да є двапутъ погрешила, іошъ и незнаюћи, ели или ніє другій путъ какову погрешку учинила, а пр-

вый путь іой добротворство Князу учинѣно погрешкомъ према Князу прогласи. Нема ли ту мало повише одъ обичнога безобразлука?

Мой другарь са своимъ *ако* напада на Мусса Ефендію као пакостна маѣня на пасторче; па га нїе стидъ мало подалъ потврђивати, да е Мусса Ефедія у нападенію гнѣва, реко оно, о чему е мало пре (чрезъ *ако*) самъ казао, да сумњи подлежа, пакъ и да е реко, то да ли е у нападенію гнѣва реко; и за доказателство да е *оно* *нерегено* у нападенію гнѣва речено, вели да е после Мусса Ефендія свою погрешку модифицирао, само противъ места, у коме преступници чрезвычайноме суду предстати имаю' изятіе правећи. Изъ свега овога види се, да е мой другарь нешто събрда а нешто изъ дола изъ Србски' народњи' новина скупіо, а нешто у своіой немирной глави нашао; па неке, такога политика недостойне, накараде оградіо, и тымъ свое осветленѣ: (што е пре неколико година нашъ некій списатель реко: подъ креветъ туріо. Я пакъ, едно као нѣговъ другарь жалећи га, да му толикій трудъ подъ креветомъ стон, а друго по ближнѣлюблю, да се не бы нѣговомъ будалаштиномъ и невиный комшидукъ му съ пурнявомъ оштетіо, кадъ се надъ осветленѣмъ креветъ, а надъ креветомъ кућа му запали, хоћу осветленѣ му на отворено место да изнесемъ, и мало зейтина да му долиемъ; а за то самъ кадаръ, будући самъ се у Београду десіо башъ онай данъ, кадъ се е догодило то, о чему онъ булазни, и умео самъ и найсакривениой тайни у трагъ ући. Ако ми то мой другарь не узве-

руе' я башъ много и не маримъ, будући ми ніе башъ ни мало стало да ми верую люди, кои су толико безпристрастни, колико се є таковымъ мой другаръ показао. Ево како самъ я ту стваръ башъ на месту дознао.

Пошто намеру буне, истомъ на касапницу тражени, осуєте Царскій градъ уклонивши се, и Мусса Ефендія, као Царскій за изслѣдованіе буне Коммиссаръ, у Србію дође, онда се одъ бунтовника ограде скупштинари, а одъ буне скупштина и буду у исту позвани іоштъ неки, кои нису у буну умешани были. Кадъ одъ исты' Мусса Ефендія закте, да му кажу зашто су се узбунили, и шта су имъ крива она лица, противу кои су устали и душмански траже іи, онда се у Попечителству унутрашњи дѣла сачини она у Београдскимъ новинама 1840 печатана, Бахусова тужба, и ова се поднесе свима скупштинарима' да се на ню подпишу, кои су писати умели, а остале подпишу сами сачинителѣи, и поднесу є сами. Кадъ се иста тужба ради подписа поднесе, онда членъ Београдскога суда, Макса Ранковићъ, кой є одъ стране Суда Окружія Београдскога свога Президента заменуо нектедне подписати се, говорећи, да оне тужбе нису, по нѣговоме знаію, на истини основане. На то ти коловође скупштине, кои су и коловође буне были, на нѣга ѣипе и испребіяю га предъ Княжескимъ дворомъ и предъ Князовима очима, за кое се є Князь сладко осмеивао. Ово остале, као и лисицу магарећа при деоби будалаштина, опамети, те се безъ сваке приметбе подпишу. На овај начинъ ограђена є и Со-

вѣтска тужба, кое се поредъ осталого сведочи и тымъ, што є членъ Совѣта Паунъ Янковићъ не хтеюћи на исту као на лажну подписати се морао къ Мусса Ефендіѣ прибећи, да га не бы постигла Бѣремова за то претня, И за ово, ако мой другаръ устражи, има законнога сведочанства.

Примивши Мусса Ефендія преднаведене тужбе, скупштинара, Совѣта, и Апеллаціе, даде ѿ об-
туженна ради одговора. Кадъ одъ исты одговоръ приими, онда се у прву Суботу састане съ Кня-
зомъ на Сави у Ђумрукани, где Мусса Ефендія каже Князу да одговоръ обтужены лица све туж-
бе савршено опровргава, и зато да є према туж-
бама и одговору нуждно суоченѣ тужителя и обту-
жены, на кое се договоре, да у првый понедельникъ одъ стране тужителя сви Президенти Судова и Окружни Началница, па и сви обтужени добу у Княжескій конакъ, ради суоченя, на кое као сведо-
ке да Князь одъ свое стране одреди еднога одъ виши' свои чиновника, и Мусса Ефендія одъ свое стране да пошлѣ свога Секретара *Рашидѣ Ефендію*. Ово Мусса Ефендія одма саобшти об-
туженима съ налогомъ, да у понедельникъ рано сви буду готови, да на првый позывъ могу отићи у конакъ ради суоченя, на кое имъ одма и пре-
поведи, како є онъ о томе съ Князомъ уговоріо. Кадъ понедельникъ осване, обтужени се одма по сванућу, по учинѣноме међу собомъ уговору, ста-
ну скупляти у Вучићеву кућу, где є, како ни у-
коіой другой кући кога одъ друштва' за све до-
вольно простора было, да ѿ не бы морали ради напомену-
та суоченя едногъ по едногъ на све стра-

не тражити, и тешко налазити и, будући и е и странни много было. Јоштъ се ни су были сви ни скупили, кадъ стане добошъ на све стране вароши тутъбити, и узъ нѣга телалъ чарширліе пригласавати, да съ наоружаномъ рукомъ притеку у помоћъ полици, коя има налогъ да вата Вучића и остале Княжеске и народнѣ душмане, друштво нѣгово. Поредъ тога стане се по свима ћошковима Чаршиѣ прикивати слѣдуюће:

О Б Я В Л Е Н І Е.

Ж и т е л ь и м а В а р о ш и Б е о г р а д а.

Познато е свима вообще, како су неке главне Старешине наше, а узъ нѣи и многи мањи Чиновници, Чаршиліе и Селяци, оценивши се одъ Княза, Правителства и народа свогъ, у градъ Београдскій были пребѣгли, и тамо средства ковали, како бы Княза и Правителство кодъ народа оцрнили, и народъ на свою страну приволели, да после свое упропастителне намѣре за Княза и Отечество у дѣйство приведу. Но божіомъ помоћу, коя е бдила надъ невиношћу Свѣтлогъ Княза нашегъ оцрнѣногъ одъ Вучића и Петровіевића кодъ Блистателне Порте и Покровительице наше силне Руссіе, да е онъ Народъ на бунтъ подигао, учинѣно е да падне оно све на главу нѣину, и нѣины приверженика, што су хтели оборити на миропомазану главу нашегъ Княза.

По довольнымъ доказателствама одъ стране Народа и Правителства наведенымъ, согласіо се е

Ч. Блистателне Порте Коммиссаръ Мусса Ефендія да се сви противници Княза на судъ предузму. Но премъ да ће се судъ овай съ нѣма у Београду започети; то Попечателство ово, заключавајући изъ досадашнѣгъ упорства нѣиногъ, сумня се, да ће свакій одъ нѣи позвать, добровольно на судъ хтети доћи, и по томе, по высочайшему предписанію Нѣгове Свѣтлости одъ 4 тек. В. № 1308. налази за добро, да се онай, кой нехтене добровольно, кадъ се позове, Суду предстати, насилно увати и Суду доведе, тымъ выше, што бы у случаю бѣгства нѣиногъ Судъ принуђенъ быо, противу нѣи по члену 5. Указа Княжескогъ одъ 31. пр. В. № 1249. поступати.

Будући се пакъ при употребленію насилны мѣра, могу изступленія догодити, коя съ намѣромъ Княза и Правителства нису сходна; то се одъ стране Попечателства Внутренѣи Дѣла препоручує, како Полиціи, тако и свима гражданима вообще, да при ватаню, ови криваца не бы штету нанели иманю и личности онога, кой ніє дужанъ за кривца оштетити се. Ёрь в варошъ доста оштећена сотымъ, што є поводомъ злоковарства речены противника, трговина стала тако, да не само Отечествени, него и страни трговци починю осећати штету, коя имъ се тымъ причинява, чему Нѣгова Свѣтлость и Правителство жели часъ пре учинити конаць.

Но будући да ово неможе пре быти, докле годъ се они судовима не предаду: тоє дужность свакогъ гражданина Полиціи у предаваню оны, кои нехтедну добровольно суду ићи, на руци быти.

Попечителство се нада, да ће граждани то тымъ ревностніе чинити, што су сви еснафи Београдски писмена увѣренія о своіой привержености предали; но и несумня се, да ће онн, кои кривце съ Полиціомъ ватали буду, умѣреность и човечество уваженіма већъ указивати, а Полиціи се строго налаже, да недопусти противъ оны, кои се већъ у руке добаве, никакова већъ злоставленія чинити.

П; № 3899. 4. Августа 1840. у Топчидеру.

Привр. Попечитель Внутренни Дѣла

Полковникъ Кавалѣръ,

Цвѣтко Раіовићъ с. р.

Началн. Полицайно-Економ. Оддѣленія,

Јованъ Николићъ с. р.

Чувши и видивши то обтужени, а опоминюћи се шта имъ е Мусса Ефендія о томе казао, одма помисле и виде, да ту мора бити вероломства яли одъ Мусса Ефендіе, яли одъ Княза и Правителства Србскога, па се неки изъ друштва дигну те къ Мусса Ефендіи, да га питаю, да л' е истина оно, што имъ е онъ казао, да ли ово, што у обавленію написано стои, и на што телалъ чаршиліе приглашава, ради чега понесу му и едно одъ исты обавленія, кое имъ е некако до руке дошло. Онъ имъ одговори, да онъ на ово не само ніе соизволю, него да о томе до садъ ни чуо ни помислю ніе, и да е то вероломство

Србскога Княза и Правительства. Јошъ докъ су се къ Мусса Ефендіа отишавши при нѣму бавили, дођу къ Вучићевой кући два Полицайна Чиновника съ цедуљицама на име свакога обтуженога, у којима се некима одъ обтужены заповедаше, да сви у едно и исто време предстану чрезвычайномѣ Суду у Сава-Махали за нѣи маименованомѣ, а некима да иду у конакъ Княжескій, такође у едно и исто време, но на два саата позднѣ него први. Ово буде другій знакъ да у томе поступку вероломства има. На то се Вучићъ съ јошъ некима дигне те къ Мусса Ефендіа, да му то преповеде и питаю, шта да се ради. Кадъ тамо отиду застану кодъ Мусса Ефендіе и Пашу Београдскога и Конзула Русскога, кои су на учинѣну по чаршии ларму, къ истомѣ отишли да питаю, какова є то у ствари измена будући су съ Мусса Ефендіомъ и Князомъ у Ђумрукани на договору бывши, знали, како є Мусса Ефендіа съ Князомъ уговоріо, а нѣ имъ после нико казывао, да є какове измене у ствари учинѣно. Кадъ Вучићъ съ друштвомъ дође и преповеди имъ за цедуљице, стану се они јошъ вѣрма томе поступку чудити. Јошъ Вучићъ и друштво му ни су све ни преповедили были, кадъ стану къ Мусса Ефендіи коє Турци, коє друге неке Чаршинліе дотрчавати и све наведено преповедати и потврђивати. Тадъ Мусса Ефендіа съ Пашомъ и конзуломъ нађу, да ту велика опасностъ предстои како обтуженима, тако и Князу и народу, будући се народу, кодъ толика вероломства, лако може и повикати да позвани неће да иду, па кадъ

већъ за жаренъ народъ противу нѣи нагрне, да се
 лако може велика ђурултѣя учинити, а Паша е
 већъ казао и топове спремно на граду држао,
 ако се у вароши немири започну, да бунтовници-
 ма препоне постави; па да бы сва та зла преду-
 предили, договоре се, да обтужене у градъ скло-
 не. Кадъ обтужени у градъ отиду, онда Попечи-
 тельи къ Мусса Ефендіи дођу да га питаю, што
 е обтужене противу уговора у градъ пустио, и
 онъ имъ на то одговори оно, што бы имъ сваки
 према вероломству нѣиову одговоріо, да е быо на
 месту Мусса Ефендіиноме. Наравно да се е мо-
 рало закачити и за нѣиовъ чрезвычайный судъ съ
 коимъ е, уговору противно, ухитрено было. —
 Конституціонално право правленія Князова, да
 бы се на нѣга позывати могло, валяло е да др-
 жи речъ, а не да уговара суоченъ, па место то-
 га да зове на судъ, и пре него позове и види,
 да позвани неће да дођу, да по чарши онака о-
 пака обявленія прикива и на све стране съ добо-
 шима народъ на освету да раздражуе. Мусса
 Ефендія га е быо извѣстіо, да е онъ обтуженима
 наложіо, да на позывъ ради суоченя отиду и да
 су исти драговольно и радо то примили, па да
 су сви свакога тренутка готови, да на позывъ по-
 ђу; шта му е дакле могло дати повода, да тако
 поступи? Башъ самъ питолюбивъ, да знамъ, дали
 ће мой другаръ рећи, да е Князь и на то право
 имао, као што мало подалъ у своме осветленю ве-
 ли, да е Князь имао право и бууу подићи, но да
 се тай поступакъ нѣговъ не сме буномъ име-
 новати.

После тога опетъ су долазили къ Мусса Ефендіи Попечительи и зактевали, да се баремъ суоченъ држи, као што е было уговорено, и онъ на то драгољно пристане, но будући да се е донди већъ было разнео гласъ, да е онай данъ, кадъ е по уговору валяло обтужени у конакъ ради суоченя да иду, Княгиня Любица пре одређенога за то времена была скупила око' шестдесетъ наоружаны кое негдашњи свои кабадахія, кое други коекаквы чапкуна, и давши свакоме по еданъ пешкиръ на таванъ и у подрумъ конака посакривала ѿ, уговоривши съ нѣима, кадъ обтужени у конакъ дођу, да одма сви съ тавана и подрума изиђу и затворивши капіе конака, да наеданмах' на све дозване ѣипе, и свакоме уста пешкиромъ запушивши, да изъ себе гласа неиздаю, све онда у конаку да поколю; то не тедне Мусса Ефендія пристати на то, да се то суоченъ држи у конаку, него предложи да се држи или у Комшилuku кодъ нѣга у Милоя Божића, или на чаршии у Ђермановой кући, но Князь не хтедне никако на то пристати, већъ еднако зактеваше, да се то у конаку држи ништа не сматраюћи на то, шта е Мусса Ефендія наводіо, да онъ има довольно узрока подозревати суоченю, кое бы се у конаку држало.

Кадъ Князь никако нехтедне одступити одъ отога, да обтужени и нѣиме као што се у обявленію види, већъ осуђени у нѣговъ конакъ дођу, а Мусса Ефендія на то пристати не смеде боєћи се злы слѣдствія, онда му Мусса Ефендія поручи, да онъ, по іогунству нѣіову, одговоръ обтужены, у млогомъ о истинности нѣговой већъ

уверивши се, за истинитъ признае, и да ће га као такавъ послати Блистателной Порти ради пресуде. На ово кажу да є привременый Князовъ Представникъ Ћорђе Протићъ, у оноемъ засѣданію Совѣта, реко: — „Ето шта є Княгиня Любица учинила съ нѣнима пешкирима. Я самъ быо лепо уредіо, како ћу имъ скувати попару, али нѣни пешкири учинише, те ми на згоду не дођоше.“ — Овако є было оно, што мой другаръ каже да є Мусса Ефендія увидивши свою погрешку, свое мнѣніе модифицирао, и само противъ места изятіе правіо. — Судићи по оноемъ што є мой другаръ доведе говоріо, лако се може помислити, да ће овде рећи: — „Ко є Мусса Ефендія да одговоръ обтужены за истинитъ призна, и ко є Порта да у той ствари пресуду изрекне?“ — Ко и шта су Мусса Ефендія и Порта у Србіи, о томе є већъ говорено, а мало подалѣ преповеди ћу я моме другару, како є стваръ башъ дотле дотерана была, да осимъ Мусса Ефендіе ніє было никога, кой бы у истой ствари тужбу или одговоръ за истинитъ признати, и осимъ Порте никога, кой бы пресуду изрећи мого. Овде оћу само да му јошъ посведочимъ, да обтужени ни су поводъ дали, да се обявленія по Ћошкови прикиваю, и да се и добошима противу нѣи народъ на оружіе диже. Ниженаведени актъ гонимы лица Мусса Ефендіи поднетый посведочиће, да су они то тражили јошъ и онда, кадъ и є и само суоченѣ у сумню доводити морало.

Ваше Высокопревосходительство!

Милостивый Господару!

Разумѣли смо одъ Секретара Вашегъ Высокопревосходительства Решидъ-Ефендіе да сте Вы съ Княземъ Міхаиломъ изволили уговорити, да се суоченѣ наше съ Президентима предузме, као и то, да е Князь представляо Вамъ нужду, коіомъ е доказивао; да се Началници и Депутати, први на своя опредѣленія; а други къ кућама одтпуге.

Изъявлююћи совершенно задовольство што ће се по Уредби Вашегъ Высокопревосходительства суоченѣ наше съ гонительима нашимъ еданпутъ предузети, мы неможемо пропустити да не молимо Ваше Высокопревосходительство, да и Началнике и Депутате и Свештенство, као люде, кои су противъ насъ тужбе предали, овде задржите докъ се и они съ нама несуче; ерь бы ови, кадъ бы Президенти само остали овде, отишавши одавде, могли народъ іоштъ већма противъ насъ распалити, казавши му, да смо мы криви, и да су Президенти остали овде да насъ суде.

Наша е желя, да се мы овде найпре съ Президентима, за тымъ съ Началницыма свима у еданпутъ, потле съ Свештенствомъ, а найпосле съ Депутатима Нахіе по Нахіе суочимо: те да тако сви виде у чему е стварь.

Што се тиче куће, у коіой ћемо мы суоченѣ ово чинити, мы оставлямо то произволенію Вашегъ Высокопревосходительства. Само опомиюћи Ваше Высокопревосходительство, на новине

наше, које су официјалне, и у којима смо ми, као бунтовници осуђени, на добовањ по чаршии и актъ изданыи вароши и приморавши насъ обезбѣдити животъ нашъ у граду, молимо Ваше Высокопревосходительство, да бы изволили употребити мѣре, нуждне къ обезбѣженію нашему за време трајна суоченя нашега у кући, која бы Вамъ се за то найугодніомъ быти видила. У Београдскоме граду и т. д.

Да ће быти Мусса Ефендія Князу казао, да ту судъ мораю сами Цареви наредити, то ће быти истина, кадъ ніе хтео обтужене Князомъ, [наређеноме суду предати; но да видимо, ели у томе погрешіо. Пре пакъ него на то дођемо, валя ми моме другару казати, да е Мусса Ефендія, уверивши се о пужди той, да Цареви тай судъ наредѣ, дуго око тога околишио и Княза на различне начине човеко любно и братолюбно скланяо, да не пусти да до тога дође, а кодъ е видіо, да се безъ тога проћи не може, морао му е то и преко волѣ казати.

Мой другаръ е вазданъ развео, како и онай може, а кадшто и мора быти судія, кой е тужитель, а навео е зато лепы примера, само му, да бы се то на овай Србіе догађай употребити могло, недоставіошъ примера, да су кога тукли, да се подпише на оне тужбе, које е начиніо онай, кой е наредіо судъ за обтужене, и то судъ састави се изъ таковы людій, кои су, као и онай, кога су тукли, да се на неистините тужбе подпише. Мусса Ефендія осимъ што е знао шта е было съ Максомъ Ранковићемъ што ніе хтео на лажне

тужбе да се подлише и што е изъ Протестаціе Пауна Янковића видіо, како е и Совѣтска тужба грађена, имао е іошъ и други доказателства, да су се на скупштинарску тужбу одъ страа подписали сви, кои ни су спадали у брой Чапуна бунтовника. Многи и то најзнатни одъ Скупштинара, пошто су се на тужбе подписали, поднесу са своеручнима подписима и обичнима печатима своима Мусса Ефендиі слѣдуюће изясненіе о скупштини:

Честитоме Мусса-Сафети-Ефендиі, Комлисару Высоке Отоманске намъ Владѣтельствуюће Порте.

Покорнѣйше изясненіе

Долеподписаны'?

Имаюћи мы доле покорнѣйше подписани свагда предъ очима заклетву ону, коіомъ смо се ступленіемъ на званіе наше обвезали, да ћемо благотворный одъ премилостивогъ Цара нашегъ благоутробно дарованый намъ Земальскій Уставъ свето и ненарушимо хранити, сматраюћи къ томе на званіе и дужность нашу, кою отправлямо, и коя намъ налаже да правду и правицу точно наблюдавамо, и да се такове као найвеће светинѣ придржавамо, и на послѣдку знаюћи да се мы као Чиновници и Судіе, штогодъ противу надлежне намъ дужности и Устава радимо, лако осудити можемо, побуђени се налазимо изъ призрѣнія преднаведенны' причина, Вама Честитый посланиче премилостивогъ Цара нашегъ, слѣдуюће одъ стране наше покорнѣйше изясненіе найучтивіе поднети, и то:

Зашто смо се противу совѣсти, као и положене на званіе заклетве наше на одговоръ народны Депутираца подъ 23. Месеца Юлія т. г. Вама Честитый Коммиссару Царскій покорнѣйше доставлѣни, кой е за Высоку Блистателну Порту на выше мѣста примѣтително увредителанъ и неупутанъ быо, као и за прогнаніе наибольъи' найзаслужнии' и найспособнии' изъ Отчества нашегъ людій, и мы и остали' Чиновници, изузимаюћи може быти нѣи неколицину и то безсовѣстны' и онаковы, кои собствену само свою корысть предъ очима имаю, подписали.

Што се предизложеногъ предмета тиче, то смо и мы и остали чиновници, изузимаюћи као што смо навели мало нѣко число и то безсовѣстны' и собствену само свою корысть предъ очима имаюћи, учинили зато, што смо прво видели, како се беззаконно и неправедно съ Г. Членомъ Суда Округія Београдскогъ, Максомъ Ранковићемъ кой е у место Предсѣдателя истогъ Суда на Скупштину посланъ, у Топчидеру поступа, а друго што намъ е свима, кадъ намъ е истый одговоръ прочитанъ и кадъ е већъ до подписиваня дошло, заказано было, да ће ду насъ живе као ярцеве пећи, само ако се усудимо противъ истогъ одговора, кой е у Попечителству Внутренъи' Дѣла сочинѣнъ што противословити, или ако бы се кой покусіо рећи, да се на истый подписати неће. Нашавши се дакле у оваковой тесноти, и видећи, да намъ се нечувеномъ и безчо-

вечномъ смрѣу угрожава, шта намъ е друго на овай беззаконный начинъ изостало чинити, него стегнувши срце наше зажмурити и противъ совести, противъ заклетве и волю наше, уваливши себе чрезъ то у najveћий грѣхъ, подписати се.

Да смо мы пакъ премилостивомъ и Законномъ нашемъ Цару вѣрни и у свако доба животъ наше и све што имамо, за Нѣга жертвовати готови и да мы ништа противо Высоке Блистателне Порте не имамо, много мањ да смо и кадъ и помислили Милостивѣйшегъ Цара нашегъ, уживаюћи подъ сѣни благоутробногъ Царства Нѣговогъ сваку Защиту, у чему годъ увредити, къ тому да смо на премилостиво дарованомъ намъ благодворномъ Уставу, najveћой драгоценности народной и мы и цео народъ Србскій са свимъ благодарчи, и да ћемо га као зѣнциду ока нашегъ у цѣлости свагда и невредима хранити, и ни едну черту одъ нѣга упустити, Бога едногъ у томъ кой и срце и мисли свакога познае, за сведока узимамо.

Касателно высочайшегъ Царскогъ фермана, когъ сте вы честитый Коммиссару Царскій собомъ изъ Цариграда донели, чистосердечно се исповедамо, да смо и съ нѣимъ совршено и у пуной мѣри, съ тымъ выше задовольни, што намъ се текъ по прочитанію таковогъ магла она, коя намъ е одъ времена пролетошињ беззаконно произведене побуне и неправедногъ злоставленія и гоненія найвртнѣи Србскія чиновника на очима нашимъ навучена была, съ очію скинула, и што смо мы одъ najveће за насъ важности и утѣшенія высочайшій ферманъ, као озебао сунце, очекивали и изгледали.

На послѣдку што смо се за прогнаніе изъ отечества наибольши, найзаслужіи и найспособніи людій, подписали, и ту смо и у осталомъ съ прискорбнымъ срдцемъ признаваюћи и противу Бога и противу нѣи яко погрѣшили, но овде ево сада одкровено кажемо, да бы се волели мы пре живота нашегъ лишити, него да се тѣи. свакогъ уваженія и почитанія достойни люди, люди велимо, кои за родъ и Отечество свое ништа до данасъ, пожалили нису, изванъ □ Отечества свога удале. Све, што є на нѣи, као найвеће родолюбце донешено, то є неупутнымъ начиномъ измышлѣно, и мы противу истій высоки и многозаслужены чиновника, кои се за коекакве измышлѣне кривице на найправедніи начинъ гоне, нить шта казати, ни доказати можемо, него їи любимо и высокопочитуемо, као што смо то и до данасъ о нѣима чувствовали.

По овоме дакле најпокорнѣ Васъ, †честитый и многоуважаемый высоке Блистателне Порте Саповниче, молимо, да бы сте насъ за подписе наше на народный одговоръ изъ вышенаведены грозны и нечувены причина милостиво извинити и у число поштены чиновника и правы родолюбаца забележити благоизволили, твердо при томъ увѣраваюћи Васъ, да су такође и остали совѣстни и правду любећи чиновници, кадъ бы се само свакій по наособъ предъ лицемъ Вашимъ, гди бы му истину слободно казати было, на истымъ предузео, исто овако у свему, као и мы чисто-сердечно показати готови.

На ово пакъ наше покорнѣйше овде изложено изясненіе, кое своеручнымъ подписомъ и печатомъ нашимъ подкреплюемо; готови смо свагда и на свакомъ мѣсту и заклети се. У Вѣограду и. т. д.

Може мой другаръ рећи, да е преднаведено изясненѣ скупштинара, особито што е безимено, голо измышлѣнѣ; но я му ево напредъ кажемъ да оно има своя и то отлична имена, коя самъ я навалице изоставіо зато, што су на нѣму подишани на месту, где бы могли као яргови пегени быти кадъ бы садашнѣ Србско Правителство дознало, кои су то одъ скупштинара. Па Богъ зна хоћели и доћи то за Србію срећно време, да се они могу сами казати, но за сведочанство ели или нѣ то изясненѣ истинито, може се пытати Мусса Ефендія, или Блистателна Порта коіой га Мусса Ефендія поднео, и кодъ кое ће се увекъ наћи.

Ніе ли изъ свега овога Мусса Ефендія видіо, да бы тако прошли и судіе, кои бы Князу невольну пресуду изрекли, и не бы ли онъ своме двору морао подъ одговоръ подпасти, да е люде и по самой противъ нѣи датой тужби, невинне пустио у руке злотворима, кои су заключили, да имъ крвѣ пошю, чимъ ии се докопаю? Комае дакле припада право, ако не Порти, да нареди Судъ за Србе, кое Князь Србскій душмански гони, тужући и саме оне, кои неће да ии туже? Лепо бы правица изгледала, кадъ бы овде Князь судъ наредіо, Князу е Уставомъ право дато, да онъ наименовава Судове за сва злочинства, само се др-

жи да му то право неће бити дато за она злочинства, која онъ самъ учини, по ономе правилу, да нико не може самъ себи судія бити, наредивши пакъ то ће судити, и оштро запретивши како ће судити, то се зове самъ судити. За она злочинства, која Князь учини, будући се у уставу о томе ништа не говори, по свој прилици биће Порта себи право задржала, по примеру Грчкога законодайца прећутавши и неспоменувши о такоме страшноме и гнусноме злочинству.

Да бы за оне, коє мой другаръ Вучићевцима зове, кадъ бы до тога дошло, да у нѣиной съ Князомъ парници, Князь или они судъ наименоую, пробитачнѣе было, и да бы они и волели, да они, а не Князь наименоує судъ, то врло право каже мой другаръ; ербо ако бы га они наименовали, могли бы се баремъ надати, да ће имъ се право, или на нѣіову ползу судити: а за свакій Князомъ наименованый судъ поуздано се зна, да бы іи све до єднога одма искасаііо; па кадъ бы се одсечене главе и раздвоєни зглавци припојавати дали, нека бы и то по єданцутъ Князу за ѱейфъ допустили, али поредъ постоещєга природнога порєдка никако имъ се не види, да бы то паметно было. Но будући да и Князь има пуно право рећи, да бы и Вучићевцима наименовани судъ нѣга и нѣгове у дѣлу Саветнике искасапити мого, што су Вучићевци према нѣму у ствари оно, што є онъ према нѣима, само Богъ зна, да л' толико крви му жельни, колико онъ са своима нѣине; то да бы се и Князу и Вучићевцима съ те стране свака сумня одузела, најболѣє и право є, да не-

ко трећий, кой се као парничаръ и противникъ не може сматрати, судъ за нѣи наименуе, а то не може быти нико другій, него блистателна Порта. Ако мой другаръ и овде рекне, да Князь не може ничимъ парничаромъ и противникомъ именованъ быти, онда му валя рећи, да се тога већъ вданшуть прође, што Князь нѣе безусловный Господаръ и ималаць народа, него е само поглавица народа одаренога Уставомъ, кой лебди надъ свачимъ, као и надъ Князовимъ правомъ, и кой народно право, а ничіе самовольство и ѱейфъ не обезбеђуе, свакогъ дакле безъ разлике у бразду утеруе. Нека се дакле окане толике хуке и буке о Князовима правама, кадъ неће моћи ни првога свога комшію уверити, да е Князь у Србиі све и свашто, а народъ и свакій поєдиный нико и ништа, и іошъ мањъ одъ ништа и одъ стоке. Но о овоме доста, само іошъ да запытамъ мога другара, по чему онъ вичући на дописиватель у Србскимъ народнимъ новинама, исте злбнимъ, пакостнимъ и пристраснимъ именуе, а себе за безпристрастна издае, кадъ се онъ Србски' Београдски' новина држи као піянь плота, све остале, као лажне и по томе уваженя недостойне, одбацујући. Онъ е у Београдскимъ новинама нашо неко пустошно изденуто име *Вучићевци*, па и не гледећи доликуе ли коме то име, и онъ неке люде у своме осветленю Вучићевцима именуе. Да не видимъ, де мой другаръ образа нема, я бы му казао, не само, да е срамота людама непристойна имена издевати, или такова као кебу иза пояса потрзати, него да се за то на другоме месту и

одговору подлећи мора; али какавъ е, и где е мой другаръ, ніе ми асне и то казивати му. А кадъ бы држао, да мой другаръ не зна, коме се реду людій такова имена и издеваю, я бы му ка- зао, да се тога кроя имена даю онима людима, кои се некога или печега држе тако, да іи одъ отога никако одвратити не можешъ. Одъ какова човека добіаю и носе име они люди, кои нѣгова намереня и планове подпомажу, нѣгове се систе- ме придржаваю, за нѣме у гору у воду иду, нѣ- га за старешину и коловођу признаю и слушаю га: као што се у Србиі подпомагачи и другари Бунтовника: Милоя, Ђака и Милете Радойковића по своима коловођама зову: *Ђаковцы* или *Миле- таши*, и као што се придржачи, Вуковомъ на- зване ортографіе свуда међу Србима *Вуковцыма* именую; а тога у друштву, кое мой другаръ, по Београдскима новинама, Вучићевцыма именую, не- ма ни еднога. Вучићъ нити има какоке свое си- стеме, нити е за чимъ пошо, ни што тражію, нитъ е старешина, ни коловођа ни заповедникъ свога друштва. Вучића и іошъ неке одъ друштва нѣ- говога окупио е Князь бунтовно, да іи, као што е довольно осведочено, бунтовно потуче, па да зато падне кривица на гуугулу, а не на нѣга ед- нога, а остало друштво нѣгово видивши да е тай поступакъ Князовъ Уставу, а по томе и срећи народной противанъ, отечестволюблѣмъ тронути и заклетви своіой верни, ѣипе да іи одбране и У- ставъ на нѣима цепати да не даду. Но несмею- ћи при томе поступку своме, као према буномъ служећу се Князу слаби на мейдану остати, сло-

же се съ гонимима, да ѿи е выше у друштву. Почему дакле Вучићъ и остали гоними, остаю *гонимый Вучићъ, гонимый Петроніевичъ, гонимый Стоянъ Силићъ, гонимый Илія Гарашанинъ*, а остали, кадъ се моме другару безъ издепутога имъ имена живити не може, могли бы се по поступку своѣ назвати *Уставовцима*, будући су се Устава, а не Вучића држећи се, одъ Княза одвоили. Ако ли мой другаръ башъ никако неће да они буду *Уставовци* или *Уставобрвнители*, него да мораю носити име кога одъ свои' другара, то бы много поштеніе учиніо, кадъ бы Вучићу и осталима гонѣнима дао име кога одъ оны' изъ друштва, кои су ѣпили да Уставу противно гониме ослободе, и тако одма у почетку да поставе препоне къ брканю по Уставу. — — —

Што се тиче мога другара *Convictio per contumaciam* и онога израженя, да е само преко незнаѣ права могло изустити оне речи: — „ласно е окривити кога и посведогити му кривицу кадъ се онъ не одговара,“ — ту му се за саму по себи стварь нема башъ ништа рећи, само му вала казати, да е залутао, што хоће то да прищіе онима, коѣ Вучићевцима покрпа. *Convictionem per contumaciam* може изрећи само *законный-надлежный* судъ при дѣйствително учинѣномѣ злочинству, противу осведоченога или оповиѣненога злочинца, ако е истый подъ извантериторіалну власть одбегао, и неће на позывъ до дође, али при ѣговима Вучићевцима ніе тай догађай. Они ни су учинили, нитіе учинѣно какво злочинство, за коѣ су они окривлѣни были, па збогъ то-

та одъ суда утекли, него в Князь имаюћи као што и мой другаръ каже право свакога кривца суду предати, то законно право свое за леђа баціо, и закону и праву своме противно подиго буну противу неки' лица, да ии као што е довольно осведочено, бунтовно потуче; вальда што е видіо, да бы ии као праве бадава суду предавао, а быо е пауміо да имъ неизоставно главе дође. Кадъ онъ закону свою власть на буну прекрене, онда неки одъ нѣи' кое мой другаръ Вучићевцима именуе, нѣговымъ поступкомъ одрешени одъ дужногъ према нѣму страхопочитаня и покорности, одвоє се одъ нѣга, и не само не хтеюћи у штетноме томе предузећу нѣговоме помагати му, него іошъ заклетви свакой верни, противу тога одупревши се, морали су одъ бунтовне гунгуле уклонити се. Да су они мислили томе Князу и нѣговима другарима подъ бунтовный судъ долазити, то не валя ни мислити. Они су изъ общтега поредка знали, да е Господаръ земль нѣму дао власть надъ свакимъ, кой бы какво зло учиніо; а себи задржао право надъ нѣиме, ако бы онъ какво злочинство учиніо. Кадъ е онъ буну учиніо, они се нѣга одрекли и нехтеюћи бунтовника себи за Господара признавати, прибегли къ своме законне врховноме Господару одбране одъ зулумѣара тражећи. Ако буду одъ тога врховнога Господара утекли, и на нѣговъ позывъ не дођу, онда може съ нѣима Contumatio посла имати. а ако тога нема, или ако то позднѣе не учинѣ, онда башъ здраво и у правоме смыслу слушаю Апостола Павла; нити су они по томе

осужденіе на себе навукли. Пресуда дакле, кою е чрезвычайный судъ у Августу надъ мога друга-ра Вучићевцима изреко, може имати неку форму, него не може имати никакове силе; што га е наименовао за буну Князь, кой е то право изгубіо буну подигнувши. Толико за Contumatio. Исто тако и оне речи: — „ласно е окривити кога, и посведочити му кривицу, кадъ се онъ не одговара,“ — не закачаю за мога другара Вучићевце. Оии су се одговарали ономе, коме су се слѣдствомъ Князова бунтованя, одговарати морали, и ако и онъ осуди, неће бити осуђени per contumatiam, него као люди, кой су се одговарали и правдали, па се не могли оправдати; или као люди, кои су се тужили, па имъ се тужба за лажну нашла. — Мога другара Вучићевцима ніе нико саветъ дао, да томе суду не предстану; они су іошъ пре, него што су се посастаяли, свакій за себе заключили были, да таковоме суду не предстаю, а башъ и да ии е ко на то усаветовао, іошъ се не зна ели тай саветъ за нѣи пагубанъ быо, као што се зна, да Князу Србскоме могу кадъ тадъ пагубни бити савети, какове му мой другаръ дае у Осветленю своме, казуюћи му, да на све, што е грѣе и опачніе право има, а нигде не опоминюћи га, да е онъ и човекъ, а не само владалаць, па ако не као владалаць, а оно баремъ као човекъ да и неке дужности има, а нарочно да е дужанъ и друге люде, за люде сматрати, и свакога на миру и у нѣговоме праву оставляти, и да е онъ тима дужностима као и остали люди подложанъ, и мора веранъ остати имъ и кадъ

владалаць постане. Шта выше, іошъ кадъ владалаць постане, да є приміо на себе дужность да брани и одъ други' людій свачіє право и да помаже напредку поверенога му людства, а не да исто по ѱейѳу одъ ныва и ливада на буну потрза; да таковомъ буномъ народну азну испразнює; и да съ неузораны' ныва и непокошены' ливада купи порезу одъ онога, кой є нѣму за ѱейѳъ, цело лѣто бунтуюћи свою летину баталіо.

Мой другаръ на све стране виче и доказує, да є законно и да мора бити уважено све што Князь рекне и учини, и опетъ му є криво што Вучићъ ланьске бунтовнике бунтовницыма именує. Реко бы човекъ да мой другаръ не зна, да є исте самъ Князь одма у почетку за бунтовнике прогласіо, давши Београдское Паши писмено сведочанство, да онъ у Топчидеру стекли се народъ не држи ни зашто друго, него за бунтовнике. Ако буде Вучићъ реко да ѱе и Княза Міяила протерати као и оца му ако неѱе по уставу и т. д. онда ніє реко ништа друго, него оно, што бы валяло учинити са свакимъ кой неѱе по Уставу, само ако є реко не валя му посо, што є реко пре, него што є повода за таково што дато было. — Како су се люди Устава држећи се, по конституціалной слободи у Топчидеръ скупляли, то є већъ довольно доказано и свету познато, нити валя да и тимъ друштво заглушамъ. — У Вучићевой кући 18. Марта договарало се є, шта Князу сутри данъ при распустку скупштине да се предложи за Князову и народню ползу, а не о Вучићеву интересу; но кадъ

човекъ, као мой другаръ науми некоме зло да учини а нема узрока, кой бы му право на то дао, онъ га онда свуда тражи, и каже, да га е нашо и онде, где му ни трага нема, башъ као онай, што е реко, да е у лѣту длаку нашао. Ово ће у свое време освѣдочити; я само толико могу казати о томе. — У Србији а и свуда међу Србима было е до садъ обичай све скупштине, које су се съ оружіемъ скупляле и тражиле некога да му оне бунтовно суде, вичући да ће га убити, бунтомъ именовати, па се тако, чини ми се, могу именовати и *петиціе* *Топчидераца* ханцарима, пиштольима и дугима пушкама писане, као и писари њіови бунтовницима; да су пакъ у колубари и Топчидеру тако скупляне скупштине то чиниле по пристоећемъ себи праву, то може рећи само мой другаръ, кой е узео на себе право Уставъ свуда по своме ѱейфу толковати. — Да л' су Вучићъ и Петровіевићъ поступцима своима показали како мало заслужую име Државника —

— то не смемъ выше оставити одредби мога безпристрастнога другара, као што ни я, као његовъ другаръ, то не смемъ казати; само толико отоме могу я рећи, да бы се у свету заиста много способни одъ њи' люди за таково место наћи могло, али у малой Србији, где е іошъ све у колевцы, и где е слабоштина и Князь, кой бы као сынъ наслѣднога Княза, несравнимо успитаній и способни а по томе и болѣи быти мого, не го што е, ніе было и нема не само болѣи, способни, и за отачбину заслужни лица, одъ речена два Државника, него башъ ни њима, съ које хоћешъ точке, равны? И докъ имъ се не покаже параграфъ закона, противу кога су погрѣшили, донде ѱ паметанъ неће ни осудити, башъ ако и нису све башъ најболѣи учинили. Не имаюћи међу собомъ болѣи а ни њима равны, ни су могли Срби између себе болѣи ни изабрати, за Наместнике,

одкуда су после Кабинетски Совѣтници постали, а и съ њима, премда простима, какови се е имати могло, были су Срби выше у профиту, него што бы то были да су изъ света довели какова му драго свезналца подлеца, подобна моме другару, одъ каковы вештака да Богъ и унапредакъ Србию сачува, молимъ му се. Колико су они явно поверенъ заслужили, колико су га и уживали пре последньи интрига и зулума, то е довольно познато, а зна се како јошъ и садъ съ те стране стоє, само зулумъ та обшта осећаня притишує. Али што е притишено нїе угашено. Ни зулумъ, рець не држи у зуби!

Башъ е нашо мой другаръ кадъ може казати, да само Князь и законъ може кога у Србию за бунтовника прогласити, а не Порта ни Мусса Ефендія. Где е онъ јошъ чуо, да е когодъ признао, да е злочинаць ако е њму на вољи стояло да то каже или да не каже? Како се може мыслити, да бы и Србскій Князь, кадъ само одъ њѡга зовиси, публицирао, да е онъ бунтовникъ?

Да л' се Князь Аукторомъ буне може именовати, то ће мой другаръ заръ боль знати, али да Князь може Аукторомъ буне *быти*; и да е Србскій Князь еданъ пре две, а еданъ пре године дана то быо, то смо сви видели, и то и я знамъ башъ као и мой другаръ. Шта се Владѣтель не зове Аукторомъ ребелія онде, где Владѣтель поводъ къ петиціяма даде, то е лако погодити. То бива за то, што петиціє ни су ребеліє. Срби све незаконе покрете, дакле и ребелію и революцію зову еднимъ именовъ: *буна*. — У свакомъ правилу има по неко изузеће. У Срби се показа изузеће и у томе правилу, да се *владѣтель не може противу никога побунити*. — Кодъ насъ су до садъ звали неприятельмъ свакога, кой е штогодъ неприятельски противъ некога предузи-

мао; а одсадъ може се такавъ човекъ и другоачіе, кадъ тако мой другаръ хоће, назвати, но опетъ ће стварь остати како є, нити ће наименованъ у пьой што променути. — Да се є на єдно 3. Месеца дана после започете последнъ Княжеве буне, кадъ су Београдскіи и Валѣвски Колубарцы, увидивши погрешку свою и несрећу, коя имъ се є томъ буномъ закувала, у градъ къ Вучићу и осталима долазили, и звали їи да изъ града изићу и да їи предводе, да потуку народне узбунителъ и зулумѣаре, да се є велимъ, онда знало што се є после видило, толико да разумъ не бы было нашо какавъ законъ, кой бы допуштао, да се нешто учини, на ослобоћенъ народа одъ великога зулума.

Мой другаръ толикимъ, премда неуреднымъ и само подлеца достойнымъ, увераванѣмъ младога Княза Србскога, да му є као Князу, слободно чинити и што хоће, ни одчега не презаюћи, силомъ ме за єзыкъ вуче, да му кажемъ, да су нѣговъ (мога другара) подупирало, и нѣму (моме другару) подобни Советници Княза Милоша оца Княза Міяилова, често доводили до тога, да му є мишия рупа Маѣарліє вредила, и наипосле єдва га зечіе брзине сіясета курталисале. Одъ овы Советника неки су (Богъ да їи прости) поумирали, неки съ Князомъ Милошемъ и за нѣиме поодлазили, а неки нашли обалу, кою су недавно оставили были. Одъ исты само јошъ подупирало мога другара остао є одъ Княза Милоша сыну му Князу Міяилу, у наслѣдіє. Али є истый такавъ майсторъ, да ће врло ласно јошъ кога моме другару подобна довести, па ће съ нѣиме на яде, и сыну, очевој подобну, попару скувати. Камо срећа за младога и неискуснога Княза Србскога, да се кой поштень братъ нађе, да му каже, да такове подлизице око себе разтера; па ма-

каръ ни гониме не приміо; него друге родолюбиве и поштенѣмъ дишуће саветнике тражіо и тако спокойство и славу себи утемеліо.

Да л' е Вучића и Петронієвића протестація што годъ безъ смисла, и да ли су они или неко други слободу свои соотечественика у опасность довели, то ако већъ ніе довольно доказано, послѣдствія ће доказати, а о томе нећу, као мой другаръ да растежемъ.

Кадъ е се мой другаръ са своимъ подупираломъ осветленѣ градећи, затварао, заръ да никото осветленѣ пре свршетка не види, те бы га мого урећи, на бы не дотупавно испало, онда е Београдъ быо онде, где е Князь и то башъ у Крагуевцу где су по системи и науцы Княза Милоша и прси и леђа законѣна за свако самовольство; но одъ оно доба досадъ дотера се до тога, да е Князь онде, где е Београдъ. Тако дакле има право и мой другаръ и онай, кой е реко, да Князь валя да седи у Београду.

Сироме Князь Милошъ, колика е за нѣга штета што ніе знао за ту Аболицію, коя е при Мићићу употребљена. Да е онъ знао, да се и то па башъ по припадајућемъ му праву може сила бы быо о лакше пролазіо, нити бы се у некима догађаима онолико мучіо, и безъ волѣ у грей у гажавати морао. ? Кои су то догађаи науміо самъ да кажемъ моме другару само ако ме запыта као што ћу му казати и зашто то тако хоћу, ако му и за тымъ стало буде. Засадъ само толико хоћу о овоме да му кажемъ, да самъ я изъ искусства уверенъ, да ће Срби за себе врло хрђаво учинити, ако при граденю правила, кога се Князь при помилованю и пращтаню злочинцима држати мора, и кое за садъ као што и мой другаръ у осветленю признае у Србиі не суштествуе, ако велимъ, изрекомъ не наведу, да се у праву помилованя

никако не садржава право оптуженога исподъ судейскога извиђеня изузети (Process Abolition). Да оставимо до одређенога времена оно, што реко да нећу садъ моме другару да кажемъ, а и јоштъ много друго коешта, што бы се за доказателство преднаведенога рећи могло; а да наведемъ само то, да бы се у праву праштаня и умекшаваня казни содржавало и право покриваня своју злочинства, кадъ бы се у нѣму-содржавало право оптуженога исподъ судейскогъ извиђеня изузети; а то ямачно нѣ была намера законодайца у пункту 3. Устава. Люди су се у друштво скупили да се лакше могу бранити одъ напада неваляли людій, и избрали су себи поглавице и владоце, да ии исти одъ хрђавы людій и хрђава друштва чуваю и бране. Ако дакле владоци съ правомъ могу злочинства покривати, онда су люди промашили у избору средства за обезбеђенѣ. Опростити се не може никоме, кой нѣ згрешио, а казнѣ не може се умекшати никоме, кой нѣ на какову такову казнѣ осуђенѣ. Може бити да се испытуе невинѣ, а докъ се испытуе нѣ осуђенѣ; шта дакле да му се опрости, и шта да му се умекша, те да се исподъ судейскога извиђеня изузме? У намери законодайца пунктомъ 3. чл. Устава Србскога изявлѣиой не види се ништа друго, него састраданѣ човечности, одъ чега е врло далеко забашуриванѣ зала, людскоме друштву угрожаваюћи. Ко може и помислити, да бы мого бити безбеданѣ онде, где злочинства, по припадаюћемъ себи праву може забашуривати онай, кой се е подватио, и на кога се е по томе ослонило, да ће иста давати на видикъ износити, и казнити, па коме е као у награду за тай трудъ, дато право, да и помиловати и казнѣ умекшати може? Да се изъ извршеня неке дужности проистичуће право може употребити текъ онда, кадъ се на себе узета дуж-

ность испуни, то ни найманьой сумньи не подлежи. Валя дакле злочинство на видикъ изнети, злочинца казнителной пресуди подвргнути, па се онда може и опростити или казнь умекшати, но никако при томе поступку не валя заборавити, да е законодаецъ реко: — „ са изятіяма сходнима,“ — за ков кадъ нема никаковы предписа, нека се такови начине, да се неби збогъ тога неповольности догађале.

Приметба: Сила ми в жао и срце ме боли, што нисамъ до-
садъ мого добити и одговоръ пустошно крштены Вучиће-
ваца; на пиане тужбе скупштинара противу ньи дате, и у
Београдскимъ новинама 1840. године печатане, те бы садъ
узгредъ и о едномъ трошку и труду мого печатати и ньи;
ков бы заиста справедливо было, кадъ су тужбе противъ ньи
печатане, и ков свакиъ правый родолюбацъ мора желити, да бы
се о станю стварий надлежно уверю. Него и зато има лека.
Чубро Чойковићъ каже.

Колумбиъ изъ пучине никне,

Кадъ одважнѣ науми в наѣи.“ —

Кадъ знамъ, да в Америка морала изъ мора и непосеяна ни-
цати, кадъ в се видило да Колумбъ неће да в се прође, не-
ћу се ни я проѣи тога одговора, и по томе надамъ се да
ћу га као пре тражена, као што чувемъ посеяну изниклу,
и сазрелу већъ стварь лакше наѣи, него што в нашо Колумбъ
предметъ свога тежена, па кадъ то было да было, и колико
ме труда и трошка стало да стало, да ћу га ако Богъ да
печатати, нека препочитаемый публикумъ и одговоръ види,
кадъ су му тужбе већъ показане, и то као што ми се чини,
показане су му съ томъ намеромъ, да по ньима онъ судію
представля. Али салетити кога съ тужбама, па зактевати, да
истый по ньима пресуду изрекне, не давши му приступа до
одговора обтужены лица. нѣ никако у реду, нити онъ ту уред-
на судію представляти ни праведну пресуду изрећи може;
за то ћу се я, што в више могуће, трудити да тай одговоръ
што пре добѣмъ и тымъ, што ћу га печатати, и позваного
судію неупутно задате му бриге избавивши, што пре траже-
ну публикума пресуду у ствари издѣйствуемъ; ербо самъ и
я радъ да послушамъ онай юначки позывъ Чубра Чойковића:

Амъде сада на судію света,

Нек и тебе правда не мимо'ће“ —

А међу тымъ ово неколко вретица сиромашнога прилога къ бо-
гатоме Осветленю препочитаемоме публикуму препо-
ручуюћи и мени наклоность истога просећи оставмъ,

У Кукову 1. Августа 1841.

Препочитаемого Публикума

найпознѣи слуга

ДРУГАРЪ МОГА ДРУГАРА с. р.

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

Р19СхП 1033.1

